

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor samt till vissa lagar som har samband med den

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att det stiftas en lag om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor. Systemet för frivilliga tilläggspensioner ska förnyas så att också pensionsstiftelser och pensionskassor ska kunna tillhandahålla premiebaserade tilläggspensionsarrangemang och även erbjuda dödsfallsskydd i anslutning till arrangemangen. Syftet är att ställa pensionsstiftelserna och pensionskassorna i en jämlik konkurrensposition i förhållande till livförsäkringsbolag och utländska aktörer.

I den föreslagna lagen om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor definieras vad som avses med premiebaserad tilläggspension och med de övriga begrepp som hör samman med arrangemanget. I lagen fastställs också de minimikrav som ställs på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang.

En pensionsstiftelse ska kunna grundas förutom av en arbetsgivare också gemensamt av arbetsgivaren och de försäkrade.

Enligt propositionen ska en sådan pensionsstiftelse som avses i lagen om pensionsstiftelser och en sådan pensionskassa som avses i lagen om försäkringskassor kunna be-

driva premiebaserad tilläggspensionsverksamhet. Den lagstiftningsmässiga grunden för de premiebaserade tilläggspensionsarrangemangen utgörs av den gällande lagen om pensionsstiftelser och den gällande lagen om försäkringskassor.

Premiebaserad tilläggspensionsverksamhet ska kunna bedrivas både vid nya pensionsstiftelser och pensionskassor som grundas särskilt för detta ändamål och vid befintliga pensionsstiftelser och pensionskassor. En och samma pensionsstiftelse eller pensionskassa får emellertid inte tillhandahålla både lagstadgat pensionsskydd och premiebaserat tilläggspensionsskydd.

I propositionen föreslås dessutom sådana ändringar i lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor att de krav till godoses som Europaparlamentets och rådets direktiv om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut ställer på pensionsstiftelsernas och pensionskassornas kapitalbas i det fall då pensionsstiftelsen eller pensionskassan själv svarar för de risker som hänför sig till den försäkrades arbetsförmåga och livslängd.

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLLSFÖRTECKNING.....	2
ALLMÄN MOTIVERING.....	4
1. Inledning	4
2. Nuläge	5
2.1. Lagstiftning	5
Lagen om pensionsstiftelser.....	5
Lagen om försäkringskassor	6
Försäkringsbolagslagen	7
Tjänstepensionsdirektivet.....	7
2.2. Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU	10
Allmänt	10
Sverige	10
Norge.....	11
Danmark.....	12
Tyskland	12
Nederländerna	13
Spanien	14
Storbritannien.....	14
Irland	15
Österrike.....	15
Frankrike	16
Belgien	16
Europeiska unionen.....	16
2.3. Bedömning av nuläget	17
2.4. Hanteringen av kollektiva tilläggspensionsarrangemang vid beskattningen	17
3. Målsättning och de viktigaste förslagen.....	18
3.1. Propositionens mål.....	18
3.2. Alternativ.....	18
3.3. De viktigaste förslagen	19
3.4. Tilläggspensionsarrangemangets minimikrav	19
Solvenskrav	19
Tilläggspensionsanstalten som ansvarig för riskerna	19
Riskfördelningen inom premiebaserade tilläggspensionsarrangemang.....	20
Sammanslutningar som tillhandahåller frivilliga tilläggspensionsarrangemang och bestämmelser som tillämpas på dem	20
Förvaltningen av premiebaserade tilläggspensionsarrangemang.....	21
4. Propositionens konsekvenser	21
4.1. Ekonomiska konsekvenser	21
4.2. Konsekvenser med tanke på konkurrensen	22

4.3.	Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	23
4.4.	Samhälleliga konsekvenser	23
5.	Beredningen av propositionen	24
5.1.	Beredningsskeden och beredningsmaterial.....	24
5.2.	Remissyttranden och hur de har beaktats.....	24
6.	Samband med andra propositioner.....	24
DETALJMOTIVERING.....		25
1.	Lagförslag.....	25
1.1.	Lag om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor	25
1 kap.	Allmänna bestämmelser.....	25
2 kap.	Det premiebaserade tilläggspensionsarrangemangets innehåll	29
3 kap.	Ansvarsskulden i ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang och täckning av ansvarsskulden.....	30
4 kap.	Särskilda bestämmelser	33
1.2.	Lag om ändring av lagen om pensionsstiftelser	33
1.3.	Lag om ändring av lagen om försäkringskassor.....	35
2.	Ikraftträdande.....	36
3.	Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning.....	36
LAGFÖRSLAGEN.....		38
	om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor	38
	om ändring av lagen om pensionsstiftelser.....	42
	om ändring av lagen om försäkringskassor	44
BILAGA.....		46
PARALLELLTEXTER.....		46
	om ändring av lagen om pensionsstiftelser.....	46
	om ändring av lagen om försäkringskassor	49

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

De nuvarande frivilliga tilläggspensionsarrangemangen är antingen förmånsbaserade eller premiebaserade. Sådana kollektiva tilläggspensionsarrangemang som tillhandahålls vid pensionsstiftelser och pensionskassor kan dock enbart vara förmånsbaserade. Syftet med dem är att komplettera det lagstadgade pensionsskyddet. Inom ramen för en förmånsbaserad tilläggspensionsförsäkring bestäms förmånerna på basis av löneinkomsternas och arvdenas belopp och anställningsförhållandets längd. Det faktum att arrangemanget är kollektivt innebär att pensionsstiftelsen eller pensionskassan inte kan erbjuda individuella pensionsförsäkringar.

Kollektivt förmånsbaserat tilläggspensionsskydd tillhandahålls av 95 pensionsstiftelser och 9 pensionskassor. Av dem erbjuder 30 pensionsstiftelser och 8 pensionskassor också lagstadgat pensionsskydd. Antalet försäkrade uppgår sammanlagt till 40 000 personer. Vid så gott som alla pensionsstiftelser och pensionskassor har tilläggspensionsarrangemangen emellertid stängts, vilket innebär att nya anställda inte längre kan bli delaktiga av tilläggspensionsskyddet.

Under de senaste åren har det inte heller grundats några nya pensionsstiftelser eller pensionskassor som erbjuder förmånsbaserat tilläggspensionsskydd.

De arbetstagare som är försäkrade vid en pensionsstiftelse kan enligt lagen om pensionsstiftelser inte själva delta i finansieringen av tilläggspensionsskyddet, utan skyddet bekostas av arbetsgivaren, som också i sista hand ansvarar för att de tillgångar och förbindelser med vilka ansvaret ska täckas är tillräckliga. De som är försäkrade vid en pensionskassa kan däremot i viss utsträckning delta i finansieringen av tilläggspensionsskyddet. Arbetsgivaren, dvs. delägaren, kan vara tillskottspliktig.

Med premiebaserat tilläggspensionsskydd avses sådant tilläggspensionsskydd där förmånerna fastställs på basis av erlagda försäkringspremier och den avkastning som erhålls

genom placeringen av premierna. I Finland har en kollektiv premiebaserad tilläggspensionsförsäkring i praktiken endast kunnat tecknas i form av en gruppensionsförsäkring vid ett livförsäkringsbolag. En premiebaserad gruppensionsförsäkring vid ett livförsäkringsbolag innefattar inte en sådan risk för arbetsgivaren som ett förmånsbaserat arrangemang vid en pensionsstiftelse medför.

Riksdagens ekonomiutskott har i sitt betänkande (EkUB 3/2006 rd – RP 156/2005 rd) i anslutning till ikraftsättandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/41/EG om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (nedan tjänstepensionsdirektivet) krävt att regeringen utan dröjsmål ska bereda en totalrevidering av lagstiftningen om pensionsfonder, så att lagstiftningen tryggar den försäkrades och arbetsgivarnas rättigheter och skyldigheter samt är ändamålsenlig och internationellt konkurrenskraftig. Ett av målen med totalrevideringen är enligt utskottet att göra det möjligt att tillhandahålla premiebaserade tilläggspensioner vid tilläggspensionsanstalter som grundas av en arbetsgivare, av flera arbetsgivare gemensamt eller av något annat kollektiv.

I regeringsprogrammet för Matti Vanhanens andra regering som antogs den 19 april 2007 konstateras det i kapitel 10.6, under rubriken ”En hållbar pensionspolitik”, att konkurrensen inom arbetspensionsbranschen ska främjas utgående från utredningen om konkurrensförhållanden inom arbetspensionssystemet. Även om den nya lagstiftningen inte innefattar alla de ändringar som föreslagits i utredningen, strävar man efter att främja den nämnda målsättningen genom den nya lagstiftningen.

Den nya lagstiftningen gör det möjligt för pensionsstiftelser och pensionskassor att tillhandahålla premiebaserade kollektiva tilläggspensionsarrangemang. Lagstiftningen klarlägger också de definitioner och begrepp som hör samman med arrangemanget. Eftersom det är fråga om en ny försäkringsprodukt innehåller lagförslaget bestämmelser om de minimikrav som ställs på produkten. Kraven är framför allt avsedda att trygga de för-

säkrades intressen i samband med de nya arrangemangen.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning

Lagen om pensionsstiftelser

Pensionsstiftelsernas verksamhet regleras i lagen om pensionsstiftelser (1774/1995).

Lagen om pensionsstiftelser innehåller bestämmelser om grundande av en pensionsstiftelse, pensionsstiftelsens ledning, revision, bokslut, pensionsansvar och täckning av ansvaret, pensionsstiftelsens verksamhetskapital, utbetalning av förmåner och begränsning av pensionsstiftelsens ansvar, tillsynen över pensionsstiftelserna, registret över pensionsstiftelser, likvidation och upplösning, fusion och delning av en pensionsstiftelse, överlåtelse och övertagande av försäkringsverksamheten, pensionsstiftelsens skadeståndsskyldighet samt om sampensionsstiftelser.

Det är karakteristiskt för pensionsstiftelsernas verksamhet att verksamheten alltid utövas inom en begränsad verksamhetskrets. Enligt lagen om pensionsstiftelser är pensionsstiftelserna försäkrings- och pensionsanstalter som utan att bedriva affärsmässig försäkringsverksamhet beviljar de personer som hör till dess verksamhetskrets och dessas förmånstagare pensioner och därmed jämförbara andra förmåner, som kan anses höra till social personförsäkringsverksamhet. Pensionsstiftelserna registreras i det register över pensionsstiftelser som upprätthålls av Försäkringsinspektionen.

En pensionsstiftelse får tillhandahålla både lagstadgat pensionsskydd och kollektivt förmånbaserat tilläggpensionsskydd, men den får inte bedriva någon annan försäkringsverksamhet.

En A-pensionsstiftelse är en pensionsstiftelse vars syfte är att bevilja enbart frivilliga tilläggpensioner och andra förmåner. En B-pensionsstiftelse är en pensionsstiftelse vars syfte är att bevilja enbart lagstadgade pensioner och andra förmåner. En AB-pensionsstiftelse är en pensionsstiftelse vars syfte är att bevilja både frivilliga tilläggsför-

måner (A-avdelning) och lagstadgade pensioner samt andra förmåner (B-avdelning). Inom en AB-pensionsstiftelse ska avdelningarnas tillgångar och skulder samt intäkter och kostnader hållas åtskilda från varandra.

En sampensionsstiftelse är en pensionsstiftelse som två eller flera arbetsgivare kan höra till. En sampensionsstiftelse kan grundas av en arbetsgivare och av en pensionsstiftelse som denna grundat enligt lagen om pensionsstiftelser eller av pensionsstiftelser som grundats enligt nämnda lag, av finska arbetsgivare som hör till en sådan koncern som avses i 1 kap. 3 § i lagen om aktiebolag eller av en annan än en ovan avsedd arbetsgivare och en eller flera arbetsgivare som lyder under dennas bestämmanderätt. En sampensionsstiftelse kan också grundas av två eller flera arbetsgivare under förutsättning att de har en gemensam ägare som äger minst 50 procent av respektive arbetsgivarsammanslutning eller som har motsvarande bestämmanderätt i dem (moderbolag). En sampensionsstiftelse kan likaså grundas av två eller flera arbetsgivare som har en sådan ekonomisk eller funktionell anknytning till varandra att Försäkringsinspektionen anser det ändamålsenligt att en sampensionsstiftelse grundas.

Pensionsstiftelsens verksamhetskrets består av arbetstagarna eller en del av arbetstagarna hos en arbetsgivare eller en grupp arbetsgivare. Pensionsstiftelsens frivilliga tilläggpensionsverksamhet kan omfatta såväl personer i arbetsavtalsförhållande som personer som står i tjänsteförhållande eller något annat tjänstgöringsförhållande hos arbetsgivaren. Verksamhetskretsen kan också omfatta personer som hör till arbetsgivarens ledning, t.ex. företagets ägare, även om ägaren inte står i anställningsförhållande till företaget, samt ombud och medlemmar i styrelsen och förvaltningsrådet. Pensionsstiftelsens verksamhetskrets kan också omfatta sådana arbetstagare som arbetsgivaren har sänt till en annan stat för att, utan att under denna tid stå i anställningsförhållande till arbetsgivaren, arbeta vid ett moder-, dotter- eller systerbolag som hör till samma ekonomiska helhet som arbetsgivaren. Pensionsstiftelsens verksamhetskrets kan dessutom omfatta arbetstagare som är utsända av arbetsgivaren för att arbeta vid ett företag i vilket arbetsgivaren

har bestämmanderätt, även om det inte är fråga om ett moder-, dotter- eller systerbolag.

Enligt lagen om pensionsstiftelser ska verksamhetskretsen för en B-pensionsstiftelse konstant omfatta minst 300 personer och verksamhetskretsen för en A-pensionsstiftelse minst 30 personer.

Pensionsstiftelsens ledning består av stiftelsens styrelse och ombudsman. Styrelsen är stiftelsens högsta organ. Pensionsstiftelsens styrelse ska ha minst fem medlemmar och minst fem suppleanter för dem. De personer som hör till stiftelsens verksamhetskrets väljer bland sig minst två styrelsemedlemmar och minst två suppleanter för styrelsemedlemmarna. Arbetsgivaren väljer de övriga styrelsemedlemmarna och deras suppleanter. Pensionsstiftelsens löpande förvaltning sköts av ombudsmannen. Med Försäkringsinspektionens samtycke kan pensionsstiftelsen också ha ett förvaltningsråd.

Pensionsstiftelsen har inget organ som motsvarar det kassamöte som avses i lagen om försäkringskassor. Pensionsstiftelserna har utvecklats utgående från stiftelsemodellen, men skiljer sig från övriga stiftelser i och med att de personer som hör till en pensionsstiftelses verksamhetskrets har en ovillkorlig rätt till pension eller andra förmåner.

Lagen om försäkringskassor

Försäkringskassornas verksamhet regleras i lagen om försäkringskassor (1164/1992).

Lagen om försäkringskassor innehåller bestämmelser om bildande av en försäkringskassa, försäkringskassans ledning, kassamötet, revision och särskild granskning av en försäkringskassa, försäkringskassans bokslut, försäkringspremier, ansvarsskuld och verksamhetskapital, begränsning av försäkringskassans ansvar och utbetalning av förmåner, tillsynen över försäkringskassorna, försäkringskasseregistret, likvidation och upplösning av en försäkringskassa, fusion, överföring och övertagande av ansvar samt delning av en pensionskassa, delning av en annan försäkringskassa samt om försäkringskassans skadeståndsskyldighet.

Enligt lagen om försäkringskassor är en försäkringskassa en försäkringsanstalt som utan att bedriva affärsmässig försäkrings-

verksamhet inom sin verksamhetssektor beviljar pensioner, ersättning till följd av sjukdom, lyte eller skada, ersättning i syfte att förebygga sjukdom eller arbetsoförmåga eller ersättning för kostnaderna för rehabilitering som avser att förbättra arbets- och förvärvsförmågan, begravningshjälp samt andra förmåner som kan anses falla inom ramen för social personförsäkring. Försäkringskassorna registreras i det försäkringskasseregister som upprätthålls av Försäkringsinspektionen.

Försäkringskassorna kan på basis av sin verksamhet indelas i tre kategorier, nämligen pensionskassor, sjukkassor samt begravnings- och avgångsbidragsskassor. Med en pensionskassa avses en försäkringskassa som kan tillhandahålla lagstadgat pensionsskydd och kollektivt förmånsbaserat tilläggspensionsskydd. En pensionskassa som bedriver lagstadgad verksamhet ska hålla de tillgångar och skulder samt intäkter och kostnader som hänförs till den lagstadgade verksamheten åtskilda från dem som hänförs till annan verksamhet, i separata avdelningar. En pensionskassa får inte bedriva någon annan verksamhet än sådan som beskrivs ovan.

En pensionskassas verksamhetssektor kan bestå av arbetstagare hos en och samma arbetsgivare eller av arbetstagare som är anställda hos finska arbetsgivare inom samma koncern. Verksamhetssektorn kan också omfatta arbetstagare hos två eller flera arbetsgivare då arbetsgivarna bildar en administrativ och ekonomisk helhet eller då arbetsgivarna på grund av branschlikheter eller på grund av någon annan omständighet bildar en sådan helhet att Försäkringsinspektionen anser att det är motiverat att bedriva pensionskasseverksamhet inom denna grupp.

Verksamhetskretsen kan även bestå av en grupp personer som har definierats utgående från att de har ett visst yrke eller hör till en viss bransch eller är medlemmar i en registrerad förening, om Försäkringsinspektionen anser att det är motiverat att bedriva pensionskasseverksamhet inom denna grupp. En försäkringskassa som bedriver lagstadgad verksamhet ska ha minst 300 medlemmar, medan en pensionskassa som enbart bedriver tilläggspensionsverksamhet ska ha minst 100 medlemmar.

Försäkringskassans lagstadgade organ ut-

görs av kassamötet, styrelsen och verkställande direktören. Försäkringskassan kan också ha ett representantskap som fungerar som kassamöte. Dessutom kan försäkringskassan ha ett förvaltningsråd som får inrättas med Försäkringsinspektionens samtycke. Pensionskassans styrelse ska ha minst tre medlemmar och därutöver kan den ha lika många suppleanter som ordinarie medlemmar. Arbetsgivarna får välja högst hälften av styrelsemedlemmarna och suppleanterna.

Försäkringskassan påminner som samfund om ett ömsesidigt försäkringsbolag.

Försäkringsbolagslagen

Livförsäkringsbolagens verksamhet regleras i försäkringsbolagslagen (521/2008) och i lagen om försäkringsklasser (526/2008). Aktiebolagslagen utgör bakomliggande lag för försäkringsbolagslagen.

Försäkringsbolagslagens bestämmelser om bolagens verksamhet motsvarar bestämmelserna i lagen om försäkringskassor. Livförsäkringsbolagen kan emellertid inte erbjuda lagstadgat grundskydd, utan sådant skydd tillhandahålls förutom av ovan nämnda pensionsstiftelser och pensionskassor även av finska arbetspensionsförsäkringsbolag och särskilda pensionsanstalter. Försäkringsbolagslagen utgör även bakomliggande lag för arbetspensionsförsäkringsbolagen. Det pensionsskydd som tillhandahålls vid arbetspensionsförsäkringsbolagen regleras å sin sida i lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

De finska livförsäkringsbolagen har tillhandahållit frivilliga pensionsförsäkringar ungefär lika länge som de erbjudit livförsäkringar. Med anledning av försäkringsfallet betalar livförsäkringsbolaget pension som kan beviljas från och med en viss ålder (ålderspension), till följd av arbetsoförmåga (sjukpension) eller till följd av ett dödsfall (familjepension). Livförsäkringsbolagen kan också erbjuda försäkringsprodukter där den försäkrade får välja hur de medel som inflyter på basis av försäkringen placeras.

Vid livförsäkringsbolagen kan en pensionsförsäkring tecknas som en individuell försäkring eller i form av en gruppensionsförsäkring.

Med en gruppensionsförsäkring avses en försäkring som arbetsgivaren tecknar för sina arbetstagare eller en grupp arbetstagare. Dessa frivilliga pensionsförsäkringar är i princip formfria med avseende på sitt innehåll, men i praktiken har skattebestämmelserna påverkat deras utformning. Skattelagarnas föreskrifter om rätten att avdra försäkringspremier vid beskattningen är av stor betydelse i detta sammanhang. Dessa försäkringar behöver inte ha något samband med lagstadgade pensionsarrangemang, även om så ofta är fallet. Ofta är det t.ex. fråga om arrangemang där man strävar efter att höja den lagstadgade pensionens nivå eller sänka pensionsåldern.

En gruppensionsförsäkring kan begränsas så att den bara gäller ålderspension, men den kan också gälla familjepension, arbetslöshetspension, deltidspension och olika former av sjukpension. Ett gruppensionsförsäkringsavtal kan innefatta sådant skydd som utgör ett komplement till individuell förtidspension och sjukpension. Gruppensionsförsäkringsavtalet kan också innefatta ett sådant begravningsbidrag som till sin karaktär har likheter med en livförsäkring, t.ex. så att en summa som motsvarar pensionslönen för en till tre månader utbetalas med anledning av ett dödsfall. En gruppensionsförsäkring kan dessutom innefatta en dödsfallsförsäkring, vars belopp betalas till förmånstagaren som en engångsprestation.

Tjänstepensionsdirektivet

Syftet med tjänstepensionsdirektivet är att i fråga om inrättningar som erbjuder tilläggs-pensioner skapa en verklig inre marknad för finansiella tjänster.

Det centrala syftet med tjänstepensionsdirektivets tillsynsbestämmelser är att på Europeiska unionens nivå införa tillräckligt strikta aktsamhetskrav så att den frivilliga tilläggs-pensionsverksamheten ska vara säker och lönsam. Därför innehåller direktivet en del minimikrav gällande aktsamheten, där kravnivån beror på vilken typ av pensionsanstalt det är fråga om och vilka risker som täcks. Direktivet innehåller också investeringsregler där möjligheterna till effektiv förvaltning av medlen har beaktats. Med stöd av dessa regler ges pensionsanstalterna möjlighet att till-

lämpa sådana investeringsstrategier som är förenliga med pensionssystemens särdrag. Direktivet möjliggör således en effektiv förvaltning av tilläggspensionsarrangemangen. Den s.k. aktsamhetsprincipen (the prudent person rule) utgör grund för direktivet såväl när det gäller tilläggspensionsanstaltens administration som när det gäller förvaltningen av medlen.

Direktivet innehåller en del bestämmelser som är avsedda att skydda förmånstagarna, såsom minimikrav gällande verksamheten, lagstadgade kapitalkrav, minimiregler för investeringsverksamheten, bestämmelser om fastställande av pensionsanstaltens ansvar, inklusive den försäkringstekniska ansvarsskulden och fondering av medel, samt bestämmelser om gränsöverskridande verksamhet.

Enligt artikel 6 i tjänstepensionsdirektivet avses med ett tjänstepensionsinstitut ett institut som, oavsett dess rättsliga form, förvaltar fonderade medel och som är etablerat oberoende av uppdragsgivande företag eller branschorganisation utifrån syftet att tillhandahålla pensionsförmåner i samband med yrkesutövning på grundval av en överenskommelse eller ett avtal. Avtalet eller överenskommelsen angående pensionsförmånerna kan enligt direktivet ingås enskilt eller kollektivt mellan arbetsgivare och arbetstagare eller deras respektive företrädare eller med egenföretagare.

Enligt artikel 2 som gäller direktivets tillämpningsområde tillämpas direktivet inte på sådana livförsäkringsbolag som omfattas av livförsäkringsdirektivet (2002/83/EG). Enligt artikel 4 i direktivet är det dock möjligt för medlemsstaterna att nationellt föreskriva att bestämmelserna angående villkoren för att bedriva tilläggspensionsverksamhet, bokslutet, den information som ska ges till förmånstagarna och myndigheterna, placeringsverksamheten och kapitalförvaltningen, myndigheternas befogenheter, den försäkringstekniska ansvarsskulden och finansieringen av den samt den gränsöverskridande verksamheten också ska kunna tillämpas på den tilläggspensionsverksamhet som livförsäkringsbolagen bedriver. I sådana fall ska alla tillgångar och skulder som hänför sig till denna verksamhet hållas fullständigt åtskilda

samt förvaltas och hanteras skilt från livförsäkringsbolagets övriga verksamhet, utan någon möjlighet till överföring. I dessa fall tillämpas inte artiklarna 20–26, 31 eller 36 i livförsäkringsdirektivet på livförsäkringsbolagets tilläggspensionsverksamhet.

I Finland har direktivet föranlett ändringar i lagen om pensionsstiftelser, lagen om försäkringskassor och lagen om utländska försäkringsbolag. Genom lagändringarna 391, 392 och 393/2006 genomfördes de nödvändigaste ändringar som medfördes av direktivet. Ändringarna berörde de informationsbestämmelser som är avsedda att trygga de försäkrades intressen, kompletteringar beträffande Försäkringsinspektionen samt bestämmelserna gällande gränsöverskridande verksamhet, kapitalförvaltare och förvaringsinstitut, beräkning av ansvarsskulden och pensionsansvaret samt placeringsverksamheten.

Med tanke på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang finns det anledning att granska de bestämmelser i direktivet som refereras nedan.

Enligt artikel 5 i direktivet får medlemsstaterna, med undantag för vad som föreskrivs i artikel 19, välja att helt eller delvis underlåta att tillämpa direktivet på tilläggspensionsanstalter vars pensionssystem sammanlagt har färre än 100 medlemmar. Sådana tilläggspensionsanstalter kan dock ges rätt att tillämpa direktivet på frivillig grund. Om tilläggspensionsanstalten bedriver sådan gränsöverskridande verksamhet som avses i artikel 20 ska emellertid alla bestämmelser i direktivet tillämpas på anstalten.

Enligt artikel 7 ska tilläggspensionsanstalterna begränsa sin verksamhet till sådan verksamhet som avser pensionsförmåner, inbegripet verksamheter som föranleds av dessa. Om direktivet i enlighet med artikel 4 tillämpas på livförsäkringsbolag, ska livförsäkringsbolagen utöva sin tilläggspensionsverksamhet åtskild från bolagets övriga affärsverksamhet och hålla de tillgångar och skulder som hör samman med de olika verksamheterna åtskilda från varandra. De tillgångar och skulder som hör samman med livförsäkringsbolagets tilläggspensionsverksamhet får endast hanteras inom ramen för sådan verksamhet som avser pensionsförmåner och därav direkt föranledd verksamhet.

I artikel 9 bestäms det att medlemsstaterna får föreskriva att medlemmarna som kompletterande förmåner får erbjudas täckning av risker kopplade till förväntad livslängd och arbetsförmåga, efterlevandeskydd samt garantier för återbetalning av inbetalade belopp, om arbetsgivarna och arbetstagarna eller deras respektive företrädare kommer överens om detta. I syfte att säkerställa att medlemmarnas och förmånstagarnas intressen skyddas på ett fullgott sätt får en medlemsstat dessutom tillfoga ytterligare krav till de villkor som ställs på verksamheten i tilläggs pensionsanstalter som är etablerade inom dess territorium.

Artikel 15 innehåller bestämmelser om den försäkringstekniska ansvarsskulden och om beräkningen av den. Pensionsanstalter som förvaltar tilläggs pensionssystem ska enligt direktivet alltid innehålla tillräckliga tekniska avsättningar som motsvarar deras ekonomiska åtaganden till följd av gällande pensionsavtal. Beräkningen av den försäkringstekniska ansvarsskulden ska utföras och bestyrkas av en försäkringsmatematiker eller någon annan expert på området, t.ex. en revisor, i enlighet med nationell lagstiftning, på grundval av försäkringsmatematiska metoder som erkänns av de behöriga myndigheterna i den medlemsstat som är hemland och enligt de aktsamhetsprinciper som nämns i direktivet. Minimibeloppet för den försäkringstekniska ansvarsskulden ska t.ex. beräknas genom en tillräckligt betryggande försäkringsmatematisk värdering och den räntesats som tillämpas vid beräkningen av ansvarsskulden ska väljas på ett aktsamt sätt. I syfte att säkerställa att medlemmarnas och förmånstagarnas intressen skyddas på ett fullgott sätt får medlemsstaterna enligt direktivet fastställa ytterligare, mer detaljerade krav för beräkningen av den försäkringstekniska ansvarsskulden.

Artikel 16 innehåller bestämmelser om täckning av den försäkringstekniska ansvarsskulden. Varje tilläggs pensionsanstalt ska fortlöpande innehålla tillräckliga och lämpliga tillgångar som motsvarar den försäkringstekniska ansvarsskulden för alla pensionsystem som den förvaltar. Enligt direktivet får medlemsstaterna dock tillåta en tilläggs pensionsanstalt att under en begränsad tid innehålla otillräckliga tillgångar för att täcka den för-

säkringstekniska ansvarsskulden, under förutsättning att anstalten antar en konkret och genomförbar återställningsplan för att täcka ansvarsskulden. Planen ska vara tillgänglig för medlemmarna och förmånstagarna och den ska godkännas av de behöriga myndigheterna. I direktivet ställs också krav på planens standard och innehåll. I samband med gränsöverskridande verksamhet ska den försäkringstekniska ansvarsskulden dock alltid täckas av tillgångar som är tillräckliga i förhållande till samtliga pensionssystem som tilläggs pensionsanstalten förvaltar.

Artikel 17 innehåller föreskrifter om tilläggs pensionsanstaltens lagstadgade kapitalkrav. Om en tilläggs pensionsanstalt förvaltar pensionsystem inom vilka anstalten själv och inte det uppdragsgivande företaget står för åtagandet att täcka en risk som hör samman med dödsfall, arbetsförmåga eller förväntad livslängd (biometrisk risk) eller garanterar en viss avkastning eller en viss förmånsnivå, ska tilläggs pensionsanstalten ständigt som en buffert innehålla kompletterande tillgångar utöver den försäkringstekniska ansvarsskulden. Av aktsamhetsskäl får medlemsstaterna fastställa mer detaljerade föreskrifter om kapitalkraven eller kräva att tilläggs pensionsanstalter som är etablerade inom deras territorium ska uppfylla de lagstadgade kapitalkraven även i andra situationer än de som nämns ovan.

Artikel 18 innehåller föreskrifter om den aktsamhetsprincip som ska iakttas inom investeringsverksamheten. Tilläggs pensionsanstaltens tillgångar ska investeras på det sätt som bäst gagnar medlemmarnas och förmånstagarnas intressen. Tilläggs pensionsanstalten ska även försäkra sig om att tillgångarna investeras på ett sätt som tillförsäkrar säkerhet, kvalitet, likviditet och lönsamhet för den samlade portföljen. Dessutom föreskrivs det att tillgångar som ska täcka den försäkringstekniska ansvarsskulden ska investeras på ett sätt som är anpassat till pensionsförmånernas typ och varaktighet. Tillgångarna ska till övervägande delen investeras på reglerade marknader. Derivatinstrument kan komma i fråga förutsatt att de bidrar till att minska investeringsriskerna eller underlättar en effektiv förvaltning av portföljen. Enligt direktivet ska tillgångarna vara

diversifierade. Artikel 18 innehåller också föreskrifter om begränsningar som gäller investeringar i det uppdragsgivande företaget samt om tilläggspensionsanstaltens förbud mot att ta upp lån eller ställa säkerhet på en tredje parts vägnar. Enligt artikeln får medlemsstaterna inte kräva att tilläggspensionsanstalterna investerar i särskilda typer av tillgångar. Medlemsstaterna får inte heller bestämma att sådana investeringsbeslut som fattas av en tilläggspensionsanstalt som är etablerad inom dess territorium eller av tilläggspensionsanstaltens kapitalförvaltare kräver ett förhandsgodkännande eller en systematisk anmälan. Enligt artikel 18.5 får medlemsstaterna dock fastställa mer detaljerade föreskrifter för tilläggspensionsanstalterna, såsom kvantitativa begränsningar, som är befogade med hänsyn till de olika pensionssystem som tilläggspensionsanstalterna förvaltar. Detta förutsätter att reglerna är berättigade av aktsamhetsskäl. Direktivet ger således medlemsstaterna rätt att själva bedöma hurdana investeringsregler staterna fastställer för tilläggspensionsanstalter som är etablerade inom deras territorium. Enligt direktivet är utgångspunkten dock att investeringsbestämmelserna inte får begränsa kapitalets fria rörlighet, om inte bestämmelserna är berättigade av aktsamhetsskäl. Investeringar i aktier, på riskkapitalmarknader eller i andra valutor än dem som åtagandena är uttryckta i ska således inte begränsas av andra orsaker än av aktsamhetsskäl.

Enligt direktivet får medlemsstaterna uppskjuta tillämpningen av de bestämmelser om lagstadgade kapitalkrav som ingår i artikel 17.1 och 17.2 på tilläggspensionsanstalter som är etablerade inom deras territorium men som inte den 23 september 2005 uppfyller det lägsta lagstadgade kapitalkrav som föreskrivs i artikel 17. Tillämpningen av bestämmelserna får uppskjutas till den 23 september 2010. Sådana tilläggspensionsanstalter som har för avsikt att bedriva verksamhet över gränserna i den mening som avses i artikel 20 ska dock uppfylla de krav som avses i artikel 17, under de förutsättningar som anges i artikeln. Medlemsstaterna får även uppskjuta tillämpningen av artikel 18.1 f på tilläggspensionsanstalter som är etablerade inom deras territorium. Tillämpningen av

denna artikel, som innehåller föreskrifter om begränsning av investeringar i det uppdragsgivande företaget, får likaså uppskjutas till den 23 september 2010. Tilläggspensionsanstalter som har för avsikt att bedriva verksamhet över gränserna enligt artikel 20 ska dock iaktta bestämmelsen i artikel 18.1 f.

2.2. Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet och i EU

Allmänt

Nedan granskas kortfattat tilläggspensionsarrangemangen i de nordiska länderna och i vissa EU-länder. Liksom i Finland har tilläggspensionssystemen i Europa hittills i huvudsak varit förmånsbaserade. Utvecklingstrenden har emellertid varit sådan att nya förmånsbaserade tilläggspensionsarrangemang etableras allt mer sällan. Då en arbetsgivare inrättar ett nytt tilläggspensionsarrangemang är det således oftast fråga om premiebaserat tilläggspensionsskydd. I många fall har man t.o.m. omvandlat förmånsbaserade tilläggspensionssystem till premiebaserade system.

Tilläggspensionssystemen omfattar i många fall merparten av löntagarna och det kan vara obligatoriskt att höra till ett sådant system.

De uppgifter som presenterats angående länderna nedan grundar sig på utredningen "Lisäeläkejärjestelmistä eräissä EU- maissa" från den 6 februari 2006, som har utarbetats av forskarna Mika Vidlund och Juha Knuuti vid Pensionsskyddscentralen. Uppgifterna gällande Nederländerna grundar sig på Matti Karis och Jari Markworts verk "Sosiaaliturva eri maissa" (Helsingfors 2005).

Sverige

I Sverige omfattar de tilläggspensionssystem som grundar sig på arbetsmarknadsavtal ca 90 procent av löntagarna. De fyra största systemen omfattar ca 80 procent av arbetstagnarna. För alla som arbetar inom kollektivavtalsbranscher är det obligatoriskt att höra till ett tilläggspensionssystem. Tilläggspensions-

systemen omfattar däremot inte företagare, men företagare kan frivilligt ansluta sig till dem.

De mest omfattande tilläggspensionssystemen inom den privata sektorn utgörs av SAF-LO och ITP (Industrins och handelns tilläggspension för tjänstemän). Den offentliga sektorn har egna tilläggspensionssystem, KAP-KL för kommunalt anställda och PA 03 för statsanställda.

Tilläggspensionssystemen finansieras helt och hållet av arbetsgivarna. SAF-LO-avtalspensionssystemet är premiebaserat och den försäkrade får själv välja sina placeringsobjekt. Arbetstagarna får välja mellan en traditionell pensionsförsäkring och en fondförsäkring. SAF-LO-avtalet trädde i kraft år 1996.

Förnyelsen av ITP-pensionssystemet trädde i kraft den 1 juli 2007. ITP-systemet omvandlades så att det år 2007 blev premiebaserat för personer som är födda senare än år 1978. Pensionen bestäms då på basis av influtna pensionspremier och den avkastning de gett upphov till. Efter förnyelsen intjänas pension från och med 25 års ålder. För personer som är födda före år 1979 är pensionen fortfarande förmånsbaserad. Förnyelsen förde dock även med sig en del ändringar i det gamla systemet. Efter förnyelsen har den försäkrade bl.a. möjlighet att lyfta hela ITP-pensionen inom en tidsperiod på minst fem år. Förnyelsen gjorde det också möjligt för de försäkrade att betala frivilliga tilläggspremier.

Inom tilläggspensionssystemen för kommunalt och statligt anställda är pensionerna i huvudsak premiebaserade. Dessa pensioner kompletteras av förmånsbaserade pensioner. Pensionens belopp påverkas av löntagarens inkomster och ålder samt av anställningsförhållandets längd.

För avtalspensionernas del är pensionsåldern för ålderspension 65 år. Pensionen kan, beroende på vilket system det är fråga om, beviljas som förtida ålderspension från och med 55–61 års ålder. Tilläggspensionerna kompletterar det lagstadgade pensionsskyddet i och med att tilläggspensionsskyddet också omfattar de inkomster som överskrider pensionslönetaket inom det lagstadgade systemet.

Avtalspensionssystemen kompletterar det lagstadgade pensionsskyddet på tre olika sätt. Inom avtalspensionssystemen betalas för det första sådana tilläggspensioner som kompletterar de lagstadgade pensionerna (samt övriga kompletterande sociala förmåner). För det andra omfattar avtalspensionsskyddet också de inkomster som överstiger pensionslönetaket inom det lagstadgade systemet och för det tredje beviljar man inom ramen för avtalspensionssystemen i vissa fall förmåner också i sådana situationer där inga förmåner betalas inom det lagstadgade systemet.

Norge

I Norge trädde lagen om obligatoriska tilläggspensionssystem (lov om obligatorisk tjenstepensjon) i kraft vid ingången av år 2006. Lagens ikraftträdande utgör en del av en mer omfattande revidering av hela pensionssystemet, som träder i kraft stegvis år 2010.

Lagen har i synnerhet förbättrat ställningen för löntagarna inom den privata sektorn, eftersom tilläggspensionssystemen tidigare endast omfattade ca 40 procent av löntagarna inom den privata sektorn. Inom den offentliga sektorn (staten och kommunerna) omfattar tilläggspensionssystemen i praktiken alla löntagare.

I lagen om obligatoriska tilläggspensionssystem fastställs de minimikrav som arbetsgivaren ska uppfylla då arbetsgivaren etablerar ett tilläggspensionssystem för sina arbetstagare. Tilläggspensionssystemet kan vara antingen premiebaserat eller förmånsbaserat. I Norge är de flesta systemen förmånsbaserade, eftersom rätten att avdra premierna vid beskattningen först år 2001 utsträcktes också till de premiebaserade systemen.

Så gott som alla arbetsgivarens anställda kan höra till tilläggspensionssystemet. Den nedre åldersgränsen för att en person ska omfattas av systemet kan vara högst 20 år. Skattebestämmelserna förutsätter å sin sida att pensionsåldern för ålderspension i regel är minst 67 år. Inom vissa yrkesgrupper är dock en lägre pensionsålder tillåten.

Enligt lagen om obligatoriska tilläggspensionssystem ska arbetsgivaren inom ett premiebaserat system betala minst två procent

av löntagarnas arbetsförtjänst som premier. Därutöver kan löntagaren, om han eller hon så önskar, också själv delta i finansieringen av tilläggspensionsskyddet. Ett motsvarande miniminivåkrav har också fastställts för förmånsbaserade system.

Inom de premiebaserade systemen bestäms pensionen på basis av de erlagda premierna och den avkastning de gett upphov till. Ett premiebaserat system kan vara organiserat så att pensionsmedlen för hela företagets personal placeras kollektivt. Man kan också avtala om en minimiavkastning för pensionsmedlen. Ett annat alternativ är att den försäkrade själv får välja placeringsobjekten. I detta fall hänförs placeringsintäkterna till den försäkrades pensionskonto, men han eller hon bär också själv hela placeringsrisken. Pensionen betalas i annuitetsform under minst 10 år.

Inom de förmånsbaserade systemen kan den högsta pensionsgrundande lönen vara högst 12 gånger större än folkpensionsförsäkringens grundbelopp. För att en person ska få full pension krävs det ofta att personen har varit försäkrad i minst 30 år. Den ålderspension som utbetalas kan utgöra högst 100 procent av lönen upp till ett sexfaldigt grundbelopp och 70 procent av de inkomster som överskrider detta, upp till ett tolvfaldigt grundbelopp.

Tilläggspensionsskyddet bekostas vanligtvis helt och hållet av arbetsgivaren. Arbetstagaren kan emellertid delta i finansieringen.

Arbetstagarens premie kan utgöra högst fyra procent av lönen upp till ett tolvfaldigt grundbelopp.

Såväl arbetsgivarens som arbetstagarens premier får avdras vid beskattningen. Fondintäkterna beskattas inte. De lagstadgade pensioner och de arbetsgivar specifika tilläggspensioner som utbetalas utgör däremot beskattningsbar inkomst.

Danmark

Sådant tilläggspensionsskydd som fastställts på arbetsmarknaderna förekommer allmänt i Danmark. Enligt olika uppskattningar omfattas 80–90 procent av arbetskraften av de arbetsmarknadsbaserade tilläggspensionssystemen. År 2003 betalade ca två miljoner danskar försäkringspremier

inom ramen för dessa system. Ca en miljon danskar betalade försäkringspremier för individuella pensionsförsäkringar.

Tilläggspensionssystemen kan vara antingen branschspecifika eller arbetsgivar specifika. Största delen av de löntagare som omfattas av tilläggspensionsskyddet hör till branschspecifika system. Systemen omfattar heltids- och deltidsanställda inom både den privata och den offentliga sektorn, med undantag för statstjänstemän. För tjänstemän finns ett särskilt tilläggspensionssystem.

I allmänhet finns det ingen undre eller övre åldersgräns för att en person ska få ansluta sig till ett branschspecifikt tilläggspensionssystem. Inom de arbetsgivar specifika systemen är däremot den undre åldersgränsen vanligtvis 25–30 år och den övre åldersgränsen 55–60 år. Det är obligatoriskt för dem som omfattas av tilläggspensionssystemet att höra till det.

I allmänhet finns det ingen väntetid när det gäller att ansluta sig till ett branschspecifikt system, medan det vanligtvis krävs att arbetstagaren har arbetat 6–12 månader hos arbetsgivaren innan han eller hon omfattas av ett arbetsgivar specifikt tilläggspensionssystem.

Enligt skattelagarna kan pensionsåldern som lägst vara 60 år, och därför innan kan man i allmänhet inte bli förtidspensionerad. Inom tilläggspensionssystemen har pensionsåldern vanligtvis varit 65–67 år.

Med stöd av de tilläggspensionssystem som fastställts på arbetsmarknaderna utbetalas ålders-, sjuk- och familjepensioner. Förmånerna kan betalas antingen i form av förlöpande pension eller som engångsbetalning, eller som en kombination av dessa alternativ.

Tyskland

I samband med den pensionsreform som genomfördes i Tyskland år 2001 skapades ett statsstödssystem vars syfte är att möjliggöra frivilligt pensionssparande också för låg- och medelinkomsttagare. Målet med stödet är att under de kommande årtiondena kompensera försvagningen av det lagstadgade skyddet. Alla som betalar obligatoriska pensionsförsäkringspremier i enlighet med socialförsäkringslagen är berättigade till stödet. I samband med den tilläggspensionsreform som

genomfördes inom den offentliga sektorn utvidgades statsstödet omfattning så att stödet också gäller anställda inom den offentliga sektorn.

Stöd kan betalas för individuellt pensions-sparande som ordnats i form av en pensions-försäkring vid ett försäkringsbolag eller i form av något annat slags avtalat pensions-sparande vid en bank eller en fond. Stöd be-talas också för arbetsgivarspecifikt eller ar-betsmarknadsbaserat fondanknutet tilläggs-pensionssparande. Tilläggs-pensionssparandet kan ordnas vid ett försäkringsbolag, en pen-sionskassa (Pensionskasse) eller en pensions-fond (Pensionsfonde).

För att fullt stöd ska beviljas ska mottaga-ren själv ha betalat in en bestämd minimi-premie på sitt pensionskonto. Den samman-lagda betalning som krävs har från skatteåret 2002 fram till år 2008 gradvis stigit till fyra procent.

Såsom ovan konstaterats kan det stöd sta-ten beviljar för pensionssparandet också be-viljas för arbetsgivarspecifika fondanknutna tilläggs-pensionssystem eller för mer omfat-tande system som grundar sig på arbetsmark-nadsavtal. Arbetstagaren kan enligt den nya lagen kräva att arbetsgivaren hänför en del av hans eller hennes lön till tilläggs-pensionssy-stemet.

I Tyskland har arbetsgivarspecifika tilläggs-pensionsarrangemang varit tämligen allmänna. Dessa arrangemang omfattar ca hälften av de manliga arbetstagarna inom den privata sektorn. Arrangemangen har genom-förts antingen i form av bokföringsmässiga avsättningar inom företaget eller ordnats vid en bidragskassa eller pensionskassa.

Före pensionsreformen genomfördes i Tyskland var tilläggs-pensionssystemen för det mesta förmånsbaserade. De premiebaserade systemen har ökat en aning i popularitet under de senaste åren, men de förekommer fortfarande bara i liten utsträckning. För att en arbetstagare ska omfattas av tilläggs-pensionsarrangemanget har det ofta krävts att han eller hon ska vara mellan 20 och 30 år gammal. Den allmännaste åldern för ålders-pension är 65 år.

Arbetsgivaren får i regel avdra premierna vid beskattningen. När det gäller sådana pen-sionssystem för vilka lagstadgat stöd betalas

får arbetstagarnas premier likaså avdras vid beskattningen. De pensioner som i sinom tid utbetalas utgör i sin helhet skattepliktig in-komst.

Nederländerna

I Nederländerna hör största delen av arbets-tagarna antingen till ett arbetsmarknadsbase-rat branschspecifikt tilläggs-pensionssystem eller till ett arbetsgivarspecifikt tilläggs-pensionssystem. Tilläggs-pensionsskydd kan an-tingen tillhandahållas vid en branschspecifik pensionskassa eller vid arbetsgivarens egen pensionsstiftelse, eller genom en pensions-försäkring som arbetsgivaren tecknar.

Förmånerna betalas i form av fortlöpande pensioner. Engångsprestationer är inte tillåt-na, förutom när det gäller begravningsbidrag och ersättningar för arbetsoförmåga. När det gäller äldre tilläggs-pensionsarrangemang är de förmånsbaserade arrangemangen vanli-gast. Under de senaste åren har de premieba-serade arrangemangen emellertid blivit all-männare och av de nya tilläggs-pensionsar-rangemangen är över hälften premiebaserade.

Den allmänna pensionsåldern för ålders-pension är 65 år. Arrangemang som innefat-tar rätt till förtida pension har varit sällsynta. Arbetsmarknadsparterna har emellertid avta-lat om ett särskilt VUT-arrangemang, med stöd av vilket en äldre arbetstagare frivilligt får avgå innan han eller hon fyllt 65 år, förut-satt att en yngre arbetstagare anställs i hans eller hennes ställe.

År 2005 infördes en ny lag, den s.k. Life Cycle Saving Act (VPL), i Nederländerna. Denna lag gäller en form av frivillig sparför-säkring, där rätten att avdra premierna vid beskattningen bl.a. förutsätter att den försäk-rade har fyllt 63 år. Arbetsgivaren får också välja att delta i premiebetalningen. Syftet med lagen är att den försäkrade ska kunna beviljas antingen ett sabbatsår eller förtida pension.

Såväl arbetsgivarens som arbetstagarens försäkringspremier som betalas för en tilläggs-pensionsförsäkring är avdragsgilla vid beskattningen. Arbetsgivarens försäkrings-premier betraktas inte heller som inkomst för arbetstagaren, förutsatt att de villkor som fastställts i skattelagstiftningen är uppfyllda.

De pensioner som utbetalas utgör däremot beskattningsbar inkomst för pensionstagaren. Också sådana begravningsbidrag och ersättningar för arbetsoförmåga som betalas i form av en engångsprestation utgör beskattningsbar inkomst, om de är tre gånger så stora som förmånslåtarens månadslön.

Mellan Finland och Nederländerna finns ett gällande skatteavtal från år 1995 (Finlands författningssamling, fördragsserien, nr 84/1997).

Spanien

I Spanien finns det fortfarande förhållandevis få arbetsmarknadsbaserade tilläggspensionssystem. Detta beror delvis på att det lagstadgade skyddet håller en hög nivå. De tilläggspensionssystem som hör till den andra pelaren omfattade år 2005 ca 1,3 miljoner arbetstagare. År 2004 ökade de arbetsgivarspecifika tilläggspensionssystemens täckning avsevärt, eftersom över en halv miljon anställda inom den offentliga sektorn anslöt sig till det system som inrättats för dem. Den strikta skattelagstiftning som tidigare reglade de privata systemen har minskat arbetsgivarnas intresse för tilläggspensionsskyddet. Under de senaste åren har beskattningspraxisen emellertid ändrats så att den blivit mer sporrande. Tilläggspensionssystemen omfattar uppskattningsvis ca 15 procent av alla arbetstagare i Spanien.

Tilläggspensionssystemen kan vara antingen förmånsbaserade eller premiebaserade, eller utgöra en kombination av dessa. De kollektiva systemen ska vara premiebaserade. För närvarande är trenden den att förmånsbaserade tilläggspensionssystem omvandlas till premiebaserade system. Förut var det mycket populärt att arrangera tilläggspensionsskydd i form av bokföringsmässiga avsättningar (book reserves), men nuförtiden ordnas tilläggspensionsskyddet vanligtvis vid en pensionskassa eller genom försäkringsavtal. Med stöd av tilläggspensionssystemen utbetalas ålders- och sjukpensioner samt familjepensioner. Den allmänna pensionsåldern inom tilläggspensionssystemen är 65 år.

Förut var det ovanligt att också arbetstagarna betalade försäkringspremier. Nuförtiden har man emellertid i allt större utsträck-

ning börjat ta ut försäkringspremier även hos arbetstagarna (10–50 procent av de totala kostnaderna). Man förutspår att denna trend kommer att fortsätta, så att de kostnader systemen medför för arbetsgivarna ska minska. De pensionsförmåner som betalas med stöd av arbetsmarknadsbaserade tilläggspensionssystem utgör skattepliktig inkomst. Förmåner som betalas som engångsprestation är skattefria upp till ett belopp som motsvarar 40 procent av de intjänade förmånernas eller kapitalets belopp.

Storbritannien

I Storbritannien förekommer såväl arbetsmarknadsbaserat som individuellt tilläggspensionsskydd allmänt. De arbetsgivarspecifika pensionssystemen omfattar i genomsnitt 46 procent av arbetstagarna. Av hela arbetskraften omfattas 32 procent av förmånsbaserade tilläggspensionssystem och 14 procent av premiebaserade system. Ungefär 10 procent av arbetstagarna är berättigade antingen till stakeholder-pension eller till individuell pension. Största delen av arbetstagarna hör fortfarande till förmånsbaserade pensionssystem, men de premiebaserade systemen växer kraftigt i omfattning. Inom största delen av de förmånsbaserade systemen betalar arbetstagarna en på förhand överenskommen fast premie, varefter arbetsgivarna balanserar premiernas belopp.

Ca 90 procent av de arbetsgivarspecifika tilläggspensionsarrangemangen ersätter samtidigt den lagstadgade tilläggspensionen. Enligt de riktlinjer regeringen slagit fast är långsiktsmålet att 60 procent av medborgarnas pension ska bestå av privata arbetsgivarspecifika pensioner och 40 procent av arbets- och grundpension. För närvarande består pensionerna till ca 60 procent av grundpension och till 40 procent av privata och arbetsgivarspecifika pensioner.

En lag som syftar till att öka det individuella pensionssparandet trädde i kraft år 2001. De arbetsgivare som inte själva ordnar tilläggspensionsskydd för alla sina arbetstagare är från och med den 8 oktober 2001 skyldiga att erbjuda sina arbetstagare stakeholder-pension, för vilken arbetsgivaren drar

av arbetstagarpremier direkt från arbetstagar-
nas lön. Arbetsgivaren behöver emellertid
inte själv delta i kostnaderna.

Irland

Irland har ett lagstadgat enhetspensionssystem. De arbetsgivar- och de övriga privata tilläggspensionssystemen bildar en viktig del av ålderspensionsskyddet, eftersom maximibeloppen för de lagstadgade pensionerna är förhållandevis låga. De arbetsgivar- och premiebaserade systemen har snabbt vuxit i popularitet, samtidigt som de förmånsbaserade systemen har minskat i omfattning.

Regeringen har haft som mål att öka tilläggspensionssystemens omfattning, så att 70 procent av de arbetande personer som fyllt 30 år fram till år 2006 skulle ha en privat fondpension. För att öka tilläggspensionssystemens täckning infördes år 2002 ett nytt frivilligt individuellt PRSA-sparkonto (Personal Retirement Savings Account). Regeringen har lagt stor tilltro till detta arrangemang och systemet har marknadsförts effektivt. Arbetsgivarna har en lagstadgad skyldighet att erbjuda sina arbetstagare ett PRSA-konto (i likhet med stakeholderpensionen i Storbritannien).

Österrike

I Österrike omfattar de arbetsgivar- och tilläggspensionssystemen uppskattningsvis ca 13 procent av arbetstagarna. På grund av det lagstadgade pensionssystemets pensionstak verkar de arbetsgivar- och premiebaserade systemen emellertid öka i betydelse.

I Österrike kan tilläggspensionsskydd ordnas vid ett försäkringsbolag, en pensionskassa eller en pensionsstiftelse, eller i form av bokföringsmässiga avskrivningar vid arbetsgivarföretaget. Skatteförmåner beviljas för vart och ett av dessa arrangemang. Största delen av arrangemangen är för närvarande förmånsbaserade, men merparten av de nya avtalen är premiebaserade.

Enligt en ny förordning som trädde i kraft den 1 juli 2002 är arbetsgivarna förpliktade att göra vissa avsättningar för sin personal.

Enligt den nya lagstiftningen ska arbetsgivaren överföra 1,53 procent av varje arbetstagar-
ens månadslön till en fond som är avsedd för avsättningar för personalen och som särskilt ska grundas för detta ändamål. I Österrike är det också obligatoriskt att betala s.k. avgångsvederlag. De kostnader som föranleds av avgångsvederlaget finansieras av arbetsgivaren.

Enligt den nya lagstiftning som trädde i kraft i juli 2002 deponeras de avgångsvederlagsavgifter som arbetsgivaren betalar för sina arbetstagare på individuella konton. Avgångsvederlaget finns kvar på arbetstagar-
ens konto trots att han eller hon övergår till anställning hos en annan arbetsgivare. Om anställningen har fortgått i tre år har arbetstagar-
en rätt att lyfta de medel som finns på kontot oavsett orsaken till att anställningsförhållan-
det upphört. I samband med den skattereform som genomfördes år 2000 skapades ett system där man strävar efter att sporra medborgarna till individuellt pensionssparande. Skattelättnader beviljas för sådana extra försäkringspremier som betalas av arbetstagarna och som hänförs till en pensionskassa, till en pensionsförsäkring vid ett försäkringsbolag, till en placeringsfond eller till det lagstadgade pensionsskyddet. Försäkringspremierna får delvis avdras vid beskattningen, eller alternativt kan staten gottgöra en del av försäkringspremierna för de försäkrade. De förmåner som erhålls genom individuellt pensions-
sparande är skattefria.

För att man ska kunna ansluta sig till systemen krävs det i allmänhet att anställningen har fortgått 1–5 år och att arbetstagar-
en har fyllt 20–25 år. Den allmänna pensionsåldern för ålderspension har varit 65 år för män och 60 år för kvinnor. Enligt Europadomstolens beslut ska pensionsåldern emellertid vara densamma för både kvinnor och män.

Det kompletterande pensionsskyddet är vanligtvis obligatoriskt och bekostas till största delen av arbetsgivaren. Inom de premiebaserade systemen bestäms arbetstagar-
ens premier på basis av de utlovade förmå-
nerna och premiernas storlek varierar inom olika system. Arbetstagar-
ens årspremier inom tilläggspensionssystemet får dock inte vara högre än de pensionspremier som arbetsgivaren betalar.

Frankrike

I Frankrike omfattar de obligatoriska tilläggspensionssystemen nästan alla löntagare. För personer som omfattas av den allmänna socialförsäkringen eller av jordbrukarnas försäkring är det enligt lagen obligatoriskt att höra till ett sådant tilläggspensionssystem. Det finns två stora centralförbund som förvaltar löntagarnas tilläggspensionssystem, dvs. centralförbundet för tilläggspensionssystemen för funktionärer i chefsställning, AGIRC, och arbetstagarnas centralförbund ARRCO.

De obligatoriska tilläggspensionssystemen har knappast lämnat något rum alls för frivilliga arbetsmarknadsbaserade tilläggspensionssystem. Det är i första hand storföretag som har erbjudit tilläggspensionsskydd för anställda i chefsställning. I och med pensionsreformen stöds emellertid också frivilligt pensionssparande och därmed understöder man även på ett mer allmänt plan ordnandet av tilläggspensionsskydd.

Både inom AGIRC- och inom ARRCO-systemet är den allmänna pensionsåldern för ålderspension 65 år. Det krävs ingen minimiförsäkringstid för att pension ska beviljas. Oförminskad pension beviljas vid 60 års ålder, då den försäkrade på basis av full pensionstid eller arbetsoförmåga eller på någon annan grund är berättigad till oförminskad ålderspension inom det allmänna socialförsäkringssystemet. Förtida ålderspension kan beviljas vid 55 års ålder.

Belgien

I Belgien omfattade tilläggspensionssystemen år 2005 ca 40 procent av alla arbetstagare. Vanligtvis har tilläggspensionsskyddet ordnats vid försäkringsbolag, men i viss utsträckning också vid arbetsgivares pensionskassor. Även om största delen av tilläggspensionssystemen är förmånsbaserade, är en stor del av de nya system som inrättats under de senaste åren premiebaserade, i synnerhet de system som omfattar välavlönade arbetstagare.

Lagstiftningen om kollektiva pensionsarrangemang, LPC/WAP (Loi sur les Pensions Complementaires/Wet Betreffende de Aan-

vullende Pensionen), trädde i kraft vid ingången av år 2004. Denna lagstiftning ersatte de tidigare bestämmelserna om arbetsgivar-specifika pensionsarrangemang. Syftet med lagen var att helt och hållet omvandla den andra pelarens struktur och öka de arbetsgivar-specifika pensionssystemens täckning också när det gäller arbetstagare (blue collar) och funktionärer (white collar) vid små företag. Efter att den nya LPC/WAP-lagen trätt i kraft har man i Belgien också utvecklat en ny form av s.k. socialpension. Ett sådant pensionsarrangemang är antingen arbetsgivar-specifikt eller branschspecifikt och det måste uppfylla ett flertal specialvillkor.

En arbetstagare ska omfattas av ett arbetsgivar-specifikt pensionsarrangemang senast då han eller hon fyller 25 år. Inom ramen för de arbetsgivar-specifika pensionsarrangemangen är det ofta möjligt för arbetstagaren att gå i pension fem år innan han eller hon når den egentliga pensionsåldern. Ålderspensionen dimensioneras i allmänhet så att den pension som intjänats under 40 år tillsammans med den lagstadgade pensionen utgör 60–70 procent av den pensionsgrundande lönen.

Tilläggspensionsskyddet finansieras i allmänhet av arbetstagarna och arbetsgivarna gemensamt. Inom de premiebaserade systemen är arbetsgivarens och arbetstagarnas premier i allmänhet graderade så att den totala premien är lägre beträffande den del som underskrider socialförsäkringens lönetak och högre i fråga om den del som överskrider lönetaket. Rätten till fribrev uppkommer senast då arbetstagaren har hört till systemet i ett års tid. Det är ovanligt att pensionerna indexjusteras automatiskt.

Europeiska unionen

Kommissionen har lagt fram ett förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om minimikrav för ökad rörlighet för arbetstagare genom förbättrade villkor för intjänande och bevarande av kompletterande pensionsrättigheter, KOM(2007) 603 slutlig, som fortfarande är under behandling i en arbetsgrupp vid rådet. Förslaget innehåller bl.a. bestämmelser om tilläggspension, tilläggspensionssystem och fribrev, bevarande av fri-

brevsrättigheter och information om pensionsrättigheter.

Inom Europeiska unionen pågår inte för närvarande några andra lagstiftningsprojekt som berör de frågor som behandlas i denna proposition.

2.3. Bedömning av nuläget

I och med samhällsutvecklingen ställs allt större och mer mångfacetterade krav på tilläggpensionssystemen.

Finlands befolkning åldras i snabb takt. Samtidigt minskar den befolkning som är i arbetsför ålder, vilket för med sig en allt hårdare konkurrens om kunnig arbetskraft. Olika tilläggsförmåner som erhålls utöver lönen kan i framtiden bli en metod för att öka arbetsplatsens attraktivitet och binda arbetstagarna vid arbetsplatsen. I denna situation bör arbetsgivarna ha tillgång till mångsidigare tilläggpensionsarrangemang än för närvarande, såväl för att binda arbetstagarna till arbetsplatsen som för att belöna dem.

Finland har ett omfattande lagstadgat arbets- och folkpensionssystem som tryggar medborgarnas grundläggande utkomst. När det gäller frivilliga tilläggpensionsarrangemang råder det för närvarande stor efterfrågan på sådana tilläggpensionsarrangemang där pensionerna i huvudsak bestäms på basis av de betalda premierna och de placeringsintäkter som influerats på basis av dem. Av de finska försäkringsinrättningarna kan för närvarande bara livförsäkringsbolagen erbjuda sådana tilläggpensionsarrangemang. Försäkringsinrättningar inom EES-staterna får emellertid bedriva gränsöverskridande verksamhet och tillhandahålla tilläggpensionsarrangemang i andra EES-stater, vilket innebär att de premiebaserade tilläggpensionsarrangemangen är öppna för internationell konkurrens.

Löntagarna och arbetsgivarna bör, om de så önskar, ha en möjlighet att ordna premiebaserat tilläggpensionsskydd i Finland även genom andra arrangemang än en kollektiv gruppensionsförsäkring vid ett livförsäkringsbolag. Det ska också i större omfattning än för närvarande vara möjligt för en löntagar- eller yrkesgrupp att vara med och inrätta ett frivilligt tilläggpensionsarrangemang.

I samband med de finska förmånsbaserade tilläggpensionsarrangemangen är det vanligtvis arbetsgivaren som i sista hand bär huvudansvaret för de utlovade förmånerna. I samband med utländska arrangemang är det däremot i allmänhet försäkringsinrättningen som svarar för de utlovade förmånerna, varvid arbetsgivarens ansvar också inom förmånsbaserade arrangemang begränsas till de erlagda försäkringspremierna. När det gäller arrangemang som inrättats vid livförsäkringsbolag svarar försäkringsbolaget för de försäkrade förmånerna och försäkringstagaren har i allmänhet inte någon tillskottsplikt, även om man särskilt kan avtala om detta. Därför finns det lagstadgade kapital- och solvenskrav för livförsäkringsbolagen, vilkas syfte är att trygga de försäkrades förmåner.

Med anledning av tjänstepensionsdirektivet ändrades lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor år 2006. I samband med riksdagsbehandlingen av den regeringsproposition som gällde ikraftsättande av direktivet fogade ekonomiska utskottet ett uttalande om premiebaserade tilläggpensionsarrangemang till sitt betänkande. Utskottet ansåg att sådan lagstiftning som möjliggör premiebaserade arrangemang behövs i synnerhet för att säkerställa att pensionsstiftelserna och pensionskassorna ställs i en jämlik konkurrensposition i förhållande till livförsäkringsbolag och utländska aktörer.

2.4. Hanteringen av kollektiva tilläggpensionsarrangemang vid beskattningen

Med kollektivt tilläggpensionsskydd avses vid beskattningen sådant frivilligt tilläggpensionsskydd som arbetsgivaren ordnar för en grupp arbetstagare. Den grupp som omfattas av skyddet definieras på basis av sitt arbetsområde eller enligt någon annan motsvarande grund, så att pensionsskyddet inte de facto endast omfattar namngivna eller annars individuellt bestämda personer.

Ett arrangemang som är avsett för endast en av arbetsgivarens anställda betraktas enligt 96 a § i inkomstskattelagen (1535/1992) inte som kollektivt tilläggpensionsskydd.

En grupp försäkrade kan definieras t.ex. på basis av arbetstagarens ställning, yrke, verk-

samhetsställe eller födelsetid, den tidpunkt då anställningen börjat, på basis av övrigt pensionsskydd som arbetsgivaren ordnat eller på basis av överföring av verksamheten. Gruppen av försäkrade kan också vara sluten, vilket innebär att inga nya personer kan ansluta sig till arrangemanget. En försäkring som ursprungligen har tecknats för flera personer förändras dock inte till sin karaktär även om den till följd av förändrade omständigheter omfattar bara en person.

Om premieandelar tas ut hos de löntagare som är försäkrade inom ramen för arrangemanget, får löntagarnas premieandelar avdras vid beskattningen under förutsättning att ålderspension beviljas tidigast då den försäkrade fyllt 60 år.

Om en försäkrad löntagare själv betalar en del av försäkringspremierna för en kollektiv pensionsförsäkring, får han eller hon avdra dessa premier från sin förvärvsinkomst upp till ett belopp av 50 procent av den lön som den berörda arbetsgivaren betalat, dock högst 5 000 euro per år (skatteanvisning dnr 266/32/2005). Premierna är inte avdragsgilla till den del deras belopp överstiger de försäkringspremier som arbetsgivaren betalat.

Om en grupp arbetstagare eller yrkesutövare sinsemellan kunde avtala om att inrätta ett tilläggs pensionsarrangemang skulle det inte vara fråga om ett sådant kollektivt tilläggs pensionsarrangemang som enligt inkomstskattelagen inrättas av arbetsgivaren. Arbetstagarens rätt att avdra sina premier vid beskattningen gäller således bara sådant tilläggs pensionsskydd som arbetsgivarföretaget ordnar. På annat tilläggs pensionsskydd tillämpas 34 a § och 54 d § i inkomstskattelagen, som gäller frivilliga individuella pensionsförsäkringar.

Även när det gäller koncernförhållanden och övriga intressentgrupper ska utgifterna avdras av den skattskyldige vars inkomstförvärvande eller inkomstbevarande utgifterna gäller.

Från och med ingången av år 2005 har beskattningen av individuella pensionsförsäkringar överförts till området för kapitalbeskattningen. Detta gäller såväl rätten att avdra försäkringspremier som beskattning av pensionen. Avdragsrätten förutsätter att ålderspension beviljas tidigast vid 62 års ålder.

En privatperson får vid beskattningen från sina kapitalinkomster avdra premierna för en sådan individuell pensionsförsäkring som han eller hon själv har tecknat.

Såsom ovan konstaterats kan pensionsstiftelser eller pensionskassor inte tillhandahålla individuella pensionsförsäkringar, utan endast kollektiva försäkringar.

3. Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1. Propositionens mål

Det grundläggande målet med propositionen är att pensionsstiftelser, pensionskassor och livförsäkringsbolag ska erbjudas jämlika möjligheter att tillhandahålla tilläggs pensionsarrangemang. Därmed ökar också arbetsgivarnas, arbetsgivargruppernas samt arbetstagarnas och arbetstagargruppernas valmöjligheter på försäkringsmarknaderna.

De strategiska målen med förnyelsen är dels att trygga de försäkrades intressen i anslutning till premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang, dels att säkerställa arrangemangens effektivitet.

3.2. Alternativ

I propositionen föreslås det att reformen ska genomföras med hjälp av bestämmelser som kompletterar den gällande lagstiftningen om pensionsstiftelser och försäkringskassor. Målsättningen kunde också nås genom att man skapar en helt ny form av sammanslutning. Beredningen av lagar som gäller en helt ny sammanslutningsform är emellertid en tidskrävande process som troligtvis skulle räcka flera år och som skulle kräva samarbete inom flera olika förvaltningsområden. Detta skulle inte vara ändamålsenligt med tanke på de finska företagen och inte heller motiverat med tanke på konkurrensen mellan försäkringsanstalterna. Den nya sammanslutningsformen skulle dessutom troligtvis inte skilja sig mycket från de nuvarande pensionsstiftelserna och pensionskassorna.

I samband med beredningen av propositionen beslutade man sig således för att utarbeta sådan ny lagstiftning som gör det möjligt att tillhandahålla premiebaserade tilläggs pen-

sionsarrangemang vid de nuvarande pensionsstiftelserna och pensionskassorna. En och samma pensionsstiftelse eller pensionskassa ska emellertid inte kunna tillhandahålla både lagstadgade arbetspensionsförsäkringar och frivilliga premiebaserade tilläggs-pensionsarrangemang. Lagen kan senare kompletteras med bestämmelser om andra former av sammanslutningar som också kan bedriva premiebaserad tilläggs-pensionsverksamhet, ifall det visar sig att det finns behov av det.

3.3. De viktigaste förslagen

Propositionen innehåller bestämmelser om de minimikrav som ska ställas på ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang då ett sådant arrangemang inrättas vid en pensionsstiftelse eller en pensionskassa. I den föreslagna lagen definieras de minimikrav som ställs på frivilliga premiebaserade tilläggs-pensionsarrangemang, de förmåner som kan tillhandahållas inom ramen för arrangemanget samt det sätt på vilket förmånerna bestäms. Lagen föreslås också innehålla bestämmelser om hur man ansluter sig till och frånträder ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang, samt bestämmelser om den fribrevsrätt som hör samman med arrangemanget.

3.4. Tilläggs-pensionsarrangemangets minimikrav

Solvenskrav

Tjänstepensionsdirektivet kräver endast i vissa fall att tilläggs-pensionsanstalten ska ha en kapitalbas utöver den försäkringstekniska ansvarsskulden. Föreskrifterna om tilläggs-pensionsanstaltens lagstadgade kapitalkrav ingår i artikel 17 i direktivet. En tilläggs-pensionsanstalt som förvaltar pensionssystem där anstalten och inte det finansierande företaget står för åtagandet att täcka en risk som hör samman med dödsfall, arbetsoförmåga eller förväntad livslängd (biometriska risker) eller garanterar en viss avkastning eller en viss förmånsnivå, ska enligt artikeln ständigt som en buffert inneha kompletterande tillgångar utöver den försäkringstekniska ansvarsskulden.

I propositionen föreslås det att man vid fastställandet av solvenskraven ska beakta risktypen och därutöver också ta hänsyn till vilken aktör som svarar för riskerna. Detta gäller sådana förmånsbaserade tilläggs-pensionsförsäkringar som regleras i den gällande lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor. Det föreslås att behövliga bestämmelser om saken ska tas in i de gällande lagarna. Det föreslås att en sådan förmånsbaserad del också ska kunna finnas vid sidan av ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang.

De frivilliga tilläggs-pensionsarrangemangen kan således vara avsedda som skydd med avseende på framtiden, i huvudsak med tanke på ålderdomen, men också med tanke på eventuell arbetsoförmåga eller den försäkrades död. Det faktum att dessa s.k. biometriska risker beaktas inom ramen för arrangemanget innebär att försäkringspremierna ska innefatta en riskpremie eller dödlighetsåterbäring.

Tilläggs-pensionsanstalten som ansvarig för riskerna

Inom pensionsarrangemangen är riskpremiens andel av premierna i allmänhet betydligt mindre än den återstående delen. När det gäller en försäkring som tecknats vid ett livförsäkringsbolag är det möjligt att riskskyddet i anslutning till arrangemanget ändras under avtalets giltighetstid eller att riskskyddet till vissa delar upphävs. Om den pension som i sinom tid utbetalas endast motsvarar det belopp som influtit till fonden, är det fråga om ett premiebaserat arrangemang. Om arrangemanget förenas med dödsfallsskydd som motsvarar beloppet av de influtna medlen är anstalten betalningsskyldig oavsett om den försäkrade är vid liv eller inte. Sådant dödsfallsskydd hör samman med förmånsbaserade arrangemang. Den pensionsanstalt som förvaltar medlen kan ge en utfästelse om den avkastning som gottgörs för medlen.

Om arbetsgivarföretaget till en del eller helt och hållet garanterar tilläggs-pensionsanstaltens verksamhet, är arbetsgivarföretaget tillskottsskyldigt om pensionsanstaltens tillgångar inte räcker till för att fullgöra anstaltens förbindelser. I det sist nämnda fallet är

det antingen fråga om ett förmånsbaserat tilläggspensionsarrangemang eller om ett arrangemang som innefattar riskskydd i fråga om biometrisk risker. Det kan också vara fråga om en kombination av dessa arrangemang.

Om pensionsanstalten själv och inte det finansierande företaget står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning för placeringsverksamheten eller en viss förmånsnivå, ska pensionsanstalten enligt tjänstepensionsdirektivet ständigt som en buffert inneha kompletterande tillgångar utöver den försäkringstekniska ansvarsskulden. Buffertens storlek bestäms på basis av risktypen och tillgångarnas struktur i fråga om samtliga pensionssystem som pensionsanstalten förvaltar. Minimibeloppet för dessa kompletterande medel beräknas med stöd av bestämmelserna i artiklarna 27 och 28 i europaparlamentets och rådets direktiv 2002/83/EG (nedan livförsäkringsdirektivet). Detta betyder att den kapitalbas som krävs av en tilläggspensionsanstalt fastställs i enlighet med den ovan nämnda bufferten. Tilläggspensionsanstaltens kapitalbas fastställs således i enlighet med bestämmelserna i 11 kap. i försäkringsbolagslagen (521/2008), som innehåller föreskrifter om de relativa solvenskraven.

Inom tilläggspensionsarrangemanget svarar arbetstagarna och arbetsgivarna genom sina premier för finansieringen av tilläggspensionsanstaltens verksamhet och för att solvenskraven uppfylls. I det inledande skedet är kostnaderna för inrättandet av arrangemanget vanligtvis tämligen höga i förhållande till de löpande kostnaderna. Under de första åren inflyter det således inte så mycket medel som kan delas ut till förmånstagarna.

Riskfördelningen inom premiebaserade tilläggspensionsarrangemang

Inom sådana tilläggspensionsarrangemang som är helt och hållet premiebaserade finns det inte några på förhand utfästa förmåner. Pensionen eller förmånen bestäms på basis av de medel som influtit genom försäkringspremierna och den avkastning de gett upphov till, minskat med de administrativa kostnaderna. Ett sådant arrangemang är inte förenat

med någon risk för det finansierande företaget, utan de förmåner som utbetalas fastställs alltid på det ovan beskrivna sättet.

Sammanlutningar som tillhandahåller frivilliga tilläggspensionsarrangemang och bestämmelser som tillämpas på dem

Enligt lagförslaget ska sådana frivilliga premiebaserade tilläggspensionsarrangemang som avses i propositionen kunna skötas vid de nuvarande pensionsstiftelserna och pensionskassorna. En och samma pensionsstiftelse eller pensionskassa ska emellertid inte kunna handha både premiebaserat tilläggspensionsskydd och lagstadgat arbetspensionsskydd. Om en förefintlig pensionsstiftelse eller pensionskassa som tillhandahåller förmånsbaserat tilläggspensionsskydd och lagstadgat arbetspensionsskydd också vill erbjuda premiebaserade tilläggspensionsarrangemang, innebär detta att anstalten måste överföra sin lagstadgade försäkringsverksamhet till någon annan pensionsanstalt. Om pensionsstiftelsen eller pensionskassan däremot fortsätter med sin lagstadgade försäkringsverksamhet ska en ny pensionsstiftelse eller pensionskassa grundas för den premiebaserade och eventuellt också för den förmånsbaserade tilläggspensionsverksamheten. Bestämmelserna i den gällande lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor ska fortsättningsvis tillämpas på sådant förmånsbaserat tilläggspensionsskydd som tillhandahålls av en ovan avsedd pensionsanstalt. De nämnda lagarna utgör även i övrigt bakomliggande lagar för dessa pensionsanstalter. Pensionsstiftelsens eller pensionskassans stadgar ska emellertid ändras så att man i stadgarna beaktar de bestämmelser som föranleds av det premiebaserade arrangemanget.

Om arbetsgivaren eller en grupp arbetsgivare och deras arbetstagare eller en yrkesgrupp vill grunda en ny tilläggspensionsanstalt för att bedriva tilläggspensionsverksamhet, kan anstalten grundas antingen i enlighet med lagen om pensionsstiftelser eller i enlighet med lagen om försäkringskassor. Den lagstiftningsmässiga grunden för den nya anstalten utgörs således av lagen om pensionsstiftelser eller lagen om försäkringskassor. På

premiebaserade arrangemang tillämpas också de bestämmelser som föreslås i propositionen. Dessa bestämmelser ska även beaktas då pensionsanstaltens stadgar fastställs.

Förvaltningen av premiebaserade tilläggs-pensionsarrangemang

Enligt lagen om pensionsstiftelser består pensionsstiftelsens ledning av stiftelsens styrelse och ombudsman. Eftersom en sammanslutning som har formen av en stiftelse inte har något sådant beslutsfattande organ som motsvarar bolagsstämman vid ett aktiebolag, är styrelsen pensionsstiftelsens högsta organ. Ombudsmannen svarar för skötseln av pensionsstiftelsens löpande förvaltning. Med Försäkringsinspektionens samtycke kan pensionsstiftelsen också ha ett förvaltningsråd. Enligt lagen ska pensionsstiftelsens styrelse ha minst fem medlemmar och minst fem suppleanter. De personer som hör till pensionsstiftelsens verksamhetskrets väljer bland sig minst två styrelsemedlemmar och minst två suppleanter för dessa. De övriga styrelsemedlemmarna och deras suppleanter väljs av arbetsgivaren.

Eftersom bestämmelserna om fördelningen av platserna i styrelsen är minimibestämmelser, är det möjligt att avtala om saken inom pensionsstiftelsen, t.ex. så att de personer som hör till pensionsstiftelsens verksamhetskrets väljer hälften eller tre femtedelar av styrelsemedlemmarna.

Det finns inte heller i andra staters föreskrifter gällande organiseringen av tilläggs-pensionsskyddet eller i tjänstepensionsdirektivet några särskilda krav på fördelningen av platserna i styrelsen.

I tjänstepensionsdirektivet är utgångspunkten att de försäkrades ställning tryggas genom solvenskraven, bestämmelserna om placeringsverksamheten, tillsynsbestämmelserna och den omfattande rätten till information. Arbetsgivarna kan också i andra stater ordna premiebaserat tilläggspensionsskydd genom att grunda en försäkringsanstalt där beslutanderätten fördelas i enlighet med vad som avtalas om saken. Enligt propositionen är det frivilligt att ansluta sig till ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang och var och en har också rätt att frånträda arrangemanget.

Troligtvis kommer man inte heller på kollektivavtalsnivå att ingå avtal om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang eller om anslutning till dem. Av dessa orsaker föreslås inga ändringar i de förvaltningsbestämmelser som ingår i lagen om pensionsstiftelser.

Enligt lagen om försäkringskassor utgörs försäkringskassans obligatoriska organ av kassamötet, styrelsen och verkställande direktören. Försäkringskassans medlemmar (dvs. de som hör till försäkringskassans verksamhetskrets) och delägare (arbetsgivarna) utövar vid försäkringskassans kassamöte sin rätt att besluta i kassans angelägenheter. Varje medlem och delägare har rätt att delta i kassamötet och att yttra sig där. Vid kassamötet har varje medlem en röst och en delägare det antal röster som bestäms i stadgarna. Kassamötet utser styrelsen och motsvarar således i hög grad bolagsstämman vid ett aktiebolag. Försäkringskassan kan också ha ett representantskap som fungerar som kassamöte. Därutöver kan försäkringskassan ha ett förvaltningsråd som får inrättas med Försäkringsinspektionens samtycke. Försäkringskassans styrelse ska ha minst tre medlemmar. Styrelsen kan dessutom ha högst lika många suppleanter som ordinarie medlemmar. Arbetsgivarna får välja högst hälften av styrelsemedlemmarna och suppleanterna. Beslutsfattandet vid försäkringskassan uppfyller således objektivitetskraven. Därför föreslås det inte heller till denna del några lagändringar.

4. Propositionens konsekvenser

4.1. Ekonomiska konsekvenser

Enligt det lagförslag som ingår i propositionen ska det bli möjligt att tillhandahålla en ny försäkringsprodukt, dvs. premiebaserat tilläggspensionsskydd. De föreslagna premiebaserade tilläggspensionsarrangemangen är frivilliga, vilket innebär att propositionens ekonomiska verkningar till största delen beror på arbetsgivarnas och yrkesgruppernas benägenhet att i framtiden ordna sådana nya alternativa tilläggspensionsarrangemang.

Inom ramen för ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang är det i princip möjligt att fritt avtala om arbetsgivarens och arbetstagarens finansieringsandelar. Tillämpningen

av skattebestämmelserna påverkas emellertid av hur arrangemangets finansiering har ordnats.

De premiebaserade tilläggspensionsarrangemangen kommer troligtvis att vara enklare att hantera än de nuvarande förmånsbaserade arrangemangen. De premiebaserade arrangemangen medför inte heller i efterhand oförutsedda kostnader för företagen. I samband med att ett nytt premiebaserat tilläggspensionsarrangemang inrättas uppkommer det dock sådana engångsutgifter som arbetsgivarföretaget sannolikt till största delen kommer att stå för.

Man kan anta att åtminstone en del av arbetstagarna kommer att utnyttja sina pensionsbesparingar för att sänka sin pensionsålder. Ur arbetsgivarföretagens synvinkel kommer arrangemangen därmed troligtvis att ha två slags konsekvenser. Å ena sidan binds arbetstagarna vid företaget, medan effekten å andra sidan kan vara den motsatta i slutet av karriären.

Efterfrågan på frivilliga tilläggspensionsarrangemang påverkas bl.a. av begränsningarna av uttagsrätten, som inskränker möjligheterna att använda de influtna medlen före pensionsåldern. För närvarande kan de influtna medlen upplösas på flera olika sätt. Ett sätt som tillämpas allmänt i många länder är att medlen fördelas jämnt över den förväntade livstiden.

Det väsentliga med tanke på den offentliga ekonomin är huruvida de föreslagna tilläggspensionsarrangemangen kommer att ha någon inverkan på statens skatteinkomster. Internationellt sett är det snarare en regel än ett undantag att tilläggspensionsarrangemangen understöds i samband med beskattningen. Kostnaderna för skattestödet beror på huruvida de nya premiebaserade tilläggspensionsarrangemangen ger upphov till nytt sparande eller om de ersätter övrigt sparande. I Finland innebär skattestödet att pensionssparandet skjuter fram skatteinkomsterna till framtiden. Å andra sidan kan det frivilliga pensionssparandet också minska de offentliga utgifterna, ifall högre sammanlagda pensioner leder till att privata tjänster anlitas istället för offentliga tjänster.

Med tanke på en helhetsbedömning av situationen torde de ekonomiska konsekvenser

som propositionen medför för den offentliga ekonomin emellertid inte bli betydande.

4.2. Konsekvenser med tanke på konkurrensen

Möjligheten att inrätta premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor kommer att öka konkurrensen i synnerhet i förhållande till sådana gruppensionsförsäkringar som livförsäkringsbolagen tillhandahåller. Därför kan man förvänta sig att livförsäkringsbolagens konkurrensposition i viss mån kommer att försvagas när det gäller förvaltandet av pensionstillgångar.

Ett tilläggspensionsarrangemang som inrättas vid en pensionsstiftelse eller pensionskassa omfattar dock i allmänhet ett relativt stort antal försäkrade. Konsekvenserna kommer därför sannolikt att vara mindre när det gäller små gruppensionsförsäkringsarrangemang.

Livförsäkringsbolagen har också möjlighet att erbjuda pensionsstiftelserna och pensionskassorna sina tjänster. Eventuellt kommer det att anses ändamålsenligt att ansvaret för de biometriska riskerna överförs till ett livförsäkringsbolag. Då kan de tilläggspensionsarrangemang som inrättas vid pensionsstiftelser och pensionskassor skapa möjligheter till ny slags affärsverksamhet för livförsäkringsbolagen.

Troligtvis kommer premiebaserade tilläggspensionsarrangemang även i framtiden att inrättas i form av gruppensionsförsäkringar vid livförsäkringsbolag. Det är svårt att uppskatta vilken andel av de premiebaserade arrangemangen som i framtiden kommer att inrättas vid pensionskassor eller pensionsstiftelser.

Premierna för kollektivt pensionsskydd är avdragsgilla vid beskattningen också när det är fråga om familjepensioner, som betraktas som en form av dödsfallsskydd.

Premierna för sådant dödsfallsskydd som hör samman med en individuell pensionsförsäkring är däremot inte avdragsgilla vid beskattningen. Därför kan man anta att kollektivt tilläggspensionsskydd med avseende på kostnaderna kan vara fördelaktigare för arbetstagaren än ett individuellt arrangemang.

4.3. Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Den lagstiftning som möjliggör nya premiebaserade tilläggspensionsarrangemang medför inte några väsentliga ändringar i bestämmelserna om tillsynen över pensionsstiftelserna och pensionskassorna. De gällande lagarna garanterar nämligen såsom bakomliggande lagar myndighetstillsynen.

De nya premiebaserade tilläggspensionsarrangemangen kommer dock i viss mån att öka tillsynsmyndighetens uppgifter. Inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang är det fråga om avtalsbaserat långtidssparande som genomförs i enlighet med försäkringsprincipen. Man kan anta att de regler som utarbetas för de premiebaserade tilläggspensionsarrangemangen i praktiken kommer att variera mellan olika försäkringsanstalter.

Enligt en regeringsproposition som överläts till riksdagen, RP 66/2008 rd, kommer en myndighet med namnet Finansinspektionen att fungera som tillsynsmyndighet från och med ingången av år 2009. Den nya Finansinspektionen ska bereda sig på att utöva tillsyn över de nya sammanslutningarna.

Tillsynen över de nya premiebaserade tilläggspensionsarrangemangen kommer i inledningsskedet och eventuellt också senare att kräva tilläggsresurser. Behovet av tilläggsresurser beror på i hur stor utsträckning sådana arrangemang inrättas.

4.4. Samhälleliga konsekvenser

Genom propositionen ställs pensionsstiftelserna och pensionskassorna i en mer jämlik konkurrensposition i förhållande till livförsäkringsbolagen och de utländska aktörerna. Samtidigt utökas arbetsgivarnas och yrkesgruppernas valmöjligheter på tilläggspensionsmarknaderna. Propositionen kan också ha samhälleliga konsekvenser när det gäller arbetsgivarnas möjligheter att binda arbetstagarna vid anställningsförhållandet.

Inom sådana premiebaserade tilläggspensionsarrangemang som är knutna till lönen är sambandet mellan lönen och företagets betalningsprestation som hänför sig till

tilläggspensionsarrangemanget tydligare än inom förmånsbaserade arrangemang. Innebörden av de förmåner av lönenatur som består av lön och prestationer för pensionsarrangemang samt övriga naturaförmåner klargörs. En enskild löntagare får således en bättre uppfattning om de sammanlagda förmåner som hör samman med hans eller hennes arbetsprestation.

Inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang kan arbetstagaren själv stå för placeringsrisken, antingen delvis eller helt och hållet. Konjunkturererna har således en avsevärt större inverkan på sådana premiebaserade arrangemang där arbetstagaren svarar för placeringsrisken än på förmånsbaserade arrangemang.

Tilläggspensionsarrangemangen kommer sannolikt att minska det övriga frivilliga långtidssparandet. Det är dock svårt att förutse i hur stor utsträckning detta kommer att ske. Man kan emellertid anta att det individuella pensionssparandet vid livförsäkringsbolagen kommer att påverkas mest. Nettoeffekterna uppskattas ändå bli positiva, då de prestationer som hänför sig till arrangemangen inte nödvändigtvis kommer att minska arbetstagarnas övriga långtidssparande i motsvarande utsträckning.

Arbetsgivaren kan använda tilläggspensionerna som en metod för att binda arbetstagarna vid arbetsplatsen. Därför är det svårt att förutse hur tilläggspensionsarrangemangen kommer att påverka arbetstagarnas betenande på arbetsmarknaderna. Det är också svårt att förutse vilken betydelse strävandena efter att binda arbetstagarna vid arbetsplatsen kommer att få, eftersom det är sannolikt att en del av arbetstagarna kommer att använda sina pensionsbesparingar för att sänka sin pensionsålder.

Eftersom det är fråga om långtidssparande som ordnats i form av pension i enlighet med försäkringsprincipen (en livsfallsförsäkring), är utgångspunkten den att pensionstillgångarna går förlorade ifall arbetstagaren avlider innan försäkringsfallet inträffat. Tillgångarna används då till förmån för de övriga försäkrade, om inte arrangemanget är förenat med sådant dödsfallsskydd som omfattar de inlutna medlen.

5. Beredningen av propositionen

5.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Som stöd för tjänsteuppdraget har det funnits en inofficiell arbetsgrupp med representanter för de centrala arbetsmarknadsorganisationerna, Pensionsskyddscentralen och Försäkringsinspektionen. Pensionsskyddscentralen deltog i arbetet när det gällde propositionens konsekvenser för det lagstadgade arbetspensionsskyddet.

5.2. Remissyttranden och hur de har beaktats

Angående utkastet till regeringsproposition begärdes utlåtanden av justitieministeriet, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, undervisningsministeriet, Finlands Bank, Försäkringsinspektionen, Konkurrentverket, Folkpensionsanstalten, Konsumenternas försäkringsbyrå, Pensionsskyddscentralen, Pensionsstiftelseföreningen PSF, Arbetspensionsförsäkrarna TELA, Finansbranschens centralförbund rf, Finlands Näringsliv EK, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, AKAVA rf, Jord- och skogsbruksproducenternas centralförbund MTK, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf, Kommunala arbetsmarknadsverket, Statens arbetsmarknadsverk, Företagarna i Finland, Löntagarnas forskningsinstitut, Pensionärsförbundens intresseorganisation PIO rf och Finlands Ungdomssamarbete Allians.

Utlåtanden inlämnades inte av undervisningsministeriet, Statens arbetsmarknadsverk, Löntagarnas forskningscentral eller Finlands Ungdomssamarbete Allians.

Remissinstanserna kan indelas i två grupper, där den ena gruppen förordade propositionen och den andra förhöll sig negativt till den, i huvudsak på grund av att propositionen inte innefattar en helhetsreform av pensionslagstiftningen.

Finansbranschens centralförbund, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC, Tjänstemannacentralorganisationen STTK rf och Konsumenternas försäkringsbyrå ansåg

att lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor borde förnyas i sin helhet.

Största delen av remissinstanserna förrespråkade emellertid att propositionen snabbt ska avlätas till riksdagen.

De remissinstanser som förhöll sig positiva till propositionen betonade propositionens inverkan på konkurrensen, då pensionsstiftelserna och pensionskassorna i och med den nya lagstiftningen ställs i en mer jämlik position än förut i förhållande till livförsäkringsbolagen och de utländska aktörerna.

I finansministeriets och justitieministeriets utlåtanden önskade man att propositionen skulle utökas med en redogörelse för hur tilläggspensionsarrangemangen behandlas vid beskattningen samt med en noggrannare redogörelse för propositionens ekonomiska konsekvenser.

Vissa remissinstanser föreslog att man för att uppnå konkurrensneutralitet borde utöka lagen med bestämmelser om att en gruppens pensionsförsäkring som arbetsgivaren tecknat vid ett livförsäkringsbolag ska kunna överföras till en pensionsstiftelse eller pensionskassa. Dessutom ansåg man att den möjlighet tjänstepensionsdirektivet erbjuder att tillämpa direktivets bestämmelser på livförsäkringsbolag borde ha inkluderats i propositionen. De sist nämnda förslagen skulle emellertid ha krävt ändringar i försäkringsbolagslagen. Dessa förslag kommer, i likhet med övriga mer omfattande frågor som berör konkurrensen, att granskas särskilt i samband med den fortsatta konkurrensutredningen (Social- och hälsovårdsministeriets utredning angående konkurrensförhållandena inom arbetspensionssystemet 2006:79).

I propositionen har man strävat efter att beakta de synpunkter som framförts i utlåtandena.

6. Samband med andra propositioner

En regeringsproposition med förslag till lag om Finansinspektionen och vissa lagar i samband med den (RP 66/2008 rd) har också överlåtits till riksdagen. Enligt denna proposition ska Försäkringsinspektionen och Finansinspektionen sammanslås till en tillsynsmyndighet med namnet Finansinspek-

tionen. Den nya myndigheten ska höra till finansministeriets förvaltningsområde. Vid riksdagsbehandlingen bör man beakta de ändringar som föreslagits i denna proposition.

Vid finansministeriet har man för avsikt att under år 2009 inleda ett lagstiftningsprojekt gällande bundet långtidssparande, som också kan ha anknytning till denna proposition.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Lag om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor

1 kap. Allmänna bestämmelser

Detta kapitel innehåller bestämmelser om de allmänna villkoren för premiebaserade tilläggspensionsarrangemang.

1 §. Lagens syfte och tillämpningsområde. Enligt denna paragraf är syftet med lagen att reglera sådana frivilliga premiebaserade tilläggspensionsarrangemang som en arbetsgivare och arbetsgivarens anställda eller en arbetsgivare och en grupp arbetstagare eller yrkesutövare sinsemellan avtalar om eller som arbetsgivaren ensidigt ordnar vid en sådan pensionsstiftelse som avses i lagen om pensionsstiftelser (1774/1995) eller en sådan pensionskassa som avses i lagen om försäkringskassor (1164/1992).

I paragrafen föreslås det att lagen ska tillämpas förutom på sådana premiebaserade tilläggspensionsarrangemang som en arbetsgivare och arbetsgivarens anställda avtalar om, även på arrangemang som arbetsgivaren och en grupp arbetstagare eller yrkesutövare avtalar om. Som kollektivt tilläggspensionskydd betraktas enligt den gällande inkomstskattelagens 96 a § endast ett sådant arrangemang som en arbetsgivare har inrättat för sina arbetstagare. Ett sådant tilläggspensionsarrangemang som enbart en grupp försäkrade avtalat om hänförs inom beskattningen till kategorin för individuella frivilliga pensionsförsäkringar.

Eftersom pensionsstiftelserna och pensionskassorna endast ska kunna tillhandahålla kollektiva pensionsförsäkringar, föreslås

det att också de premiebaserade tilläggspensionsarrangemangen till sin karaktär ska vara kollektiva, vilket innebär att arbetsgivaren alltid i egenskap av avtalspart ska vara delaktig i arrangemanget.

2 §. Premiebaserade tilläggspensionsarrangemang. Denna paragraf föreslås innehålla föreskrifter om premiebaserad tilläggspension. Eftersom det är fråga om en helt ny typ av förmån finns det ett behov av att definiera vad som avses med detta arrangemang. Enligt paragrafens 1 mom. fastställs förmånerna inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang på basis av de premier som erlagts inom ramen för tilläggspensionsarrangemanget, minskade med kostnaderna för förvaltandet av de influtna medlen samt ökade med den avkastning som erhållits genom placeringen av premierna.

Den försäkrade är berättigad till de medel som influtit vid en bestämd tidpunkt (försäkringsfallet) som avtalats inom ramen för arrangemanget, samt till den avkastning medlen gett upphov till, minskade med kostnaderna för förvaltandet av medlen.

Inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang är det i första hand fråga om en livsfallsförsäkring. Till livsfallsförsäkringens särdrag hör att försäkringsfallet inträffar då den försäkrade når en bestämd pensionsålder. Om den försäkrade dör innan han eller hon nått pensionsåldern, betalas ingen försäkringsersättning. De tillgångar som motsvarar de upplösta ansvarsförbindelserna blir kvar hos pensionsanstalten, om inte livsfallsförsäkringen är förbunden med en dödsfallsförsäkring. Vid pensionsanstalter som inte eftersträvar vinst används tillgångarna i huvudsak till förmån för de övriga försäkrade. Inom en liten grupp kan dödlighetsåterbäringen vara betydande. Också när det gäller dödlighets-

återbäring anses det emellertid vara fråga om förmåner som betalas på basis av premier som influtit inom ramen för arrangemanget.

Fribrevsbestämmelserna kan vara utformade på olika sätt vid olika pensionsanstalter. Den föreslagna lagens 10 § 2 mom. innefattar bestämmelser om fribrevets minimibelopp, dvs. det belopp som den försäkrade är berättigad till om han eller hon upphör att vara part i tilläggspensionsarrangemanget. Enligt lagrummet har den försäkrade, oberoende av pensionsanstaltens bestämmelser, såsom fribrev rätt till åtminstone den andel av de influtna medlen som motsvarar hans eller hennes egna premieandelar.

Troligtvis kommer arbetsgivarna fortsättningsvis att stå för en betydande andel av tilläggspensionsarrangemangens finansiering. Då en arbetstagares anställning upphör före pensionsåldern upplöses således den del av pensionsanstaltens ansvarsförbindelser som delvis eller fullt ut motsvarar de premier arbetsgivaren betalat, beroende på hur fribrevets belopp bestäms enligt tilläggspensionsarrangemangets stadgar.

Inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang blir de tillgångar som motsvarar de upplösta ansvarsförbindelserna kvar hos pensionsanstalten och kan fördelas mellan de försäkrade som fortsättningsvis hör till arrangemanget.

Inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang begränsas ansvaret för riskerna till de betalda premierna. Det finansierande företaget svarar således inte för arrangemangets risker. Detta beror på att ett premiebaserat arrangemang inte innefattar några på förhand utfästa förmåner eller garantier från arbetstagarens sida. Arbetsgivaren och de försäkrade svarar således för riskerna enbart med de försäkringspremier de avtalat om inom ramen för arrangemanget.

3 §. Förhållande till övrig lagstiftning. De bestämmelser om frivilligt tilläggspensionsskydd som ingår i den gällande lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor ska också tillämpas på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla en bestämmelse om detta. Eftersom en och samma pensionsstiftelse eller pensionskassa inte får tillhandahålla både lagstadgat pensionsskydd och

premiebaserat tilläggspensionsskydd, tillämpas bestämmelserna om lagstadgat pensionsskydd inte på dessa pensionsanstalter.

Alla bestämmelser om frivilliga tilläggspensioner som ingår i lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor är emellertid inte tillämpliga på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang. Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla en bestämmelse om dessa lagrum.

Enligt paragrafens 2 mom. tillämpas inte 3 § i lagen om pensionsstiftelser på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang. Denna paragraf innehåller föreskrifter om det minimiantal personer som ska höra till pensionsstiftelsens verksamhetskrets. Inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang där det inte förekommer några biometrisk risker kan minimikravet på det antal personer som ska höra till verksamhetskretsen vara mindre än det nuvarande kravet på 30 personer, t.ex. tio personer. Det faktum att minimikravet på 30 personer underskrids inom ett premiebaserat arrangemang behöver således inte innebära att pensionsstiftelsen omedelbart ska träda i likvidation. Finansinspektionen ska emellertid säkerställa att pensionsstiftelsen är funktionsduglig med en sådan begränsad verksamhetskrets, bl.a. med tanke på de personresurser som pensionsstiftelsens organ kräver och med avseende på pensionsstiftelsens ansvarsförbindelser.

Enligt paragrafens 2 mom. ska inte heller 11 § 6 mom. i lagen om pensionsstiftelser tillämpas på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang, eftersom en lagstadgad pensionsförsäkring inte kan påverka förmånernas belopp inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang.

Enligt 2 mom. tillämpas inte heller 43 § 4 mom. i lagen om pensionsstiftelser på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang. Inom premiebaserade arrangemang har pensionens belopp nämligen inte bestämts på förhand, utan pension intjänas på basis av de avtalade premierna.

På premiebaserade tilläggspensionsarrangemang tillämpas inte heller 44 a § i lagen om pensionsstiftelser, eftersom ingen räntefaktor används vid beräkningen av ansvarsskulden inom ett premiebaserat arrangemang.

Inte heller 45 § 2 mom. i lagen om pen-

sionsstiftelser tillämpas på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang, eftersom arbetsgivaren enligt propositionen inte svarar för riskerna inom ett premiebaserat arrangemang. Arbetsgivaren kan således inte genom understödsavgifter åläggas att svara för att det finns tillräcklig täckning för pensionsansvaret.

Enligt 2 mom. tillämpas inte heller 88 § 2 eller 4 mom. i lagen om pensionsstiftelser på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang, eftersom det inom ett premiebaserat arrangemang inte kan uppkomma en sådan situation där medlen inte räcker till. Inom ett premiebaserat arrangemang fastställs förmåner nämligen på basis av de tillgängliga medlen. På ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang tillämpas inte heller 88 § 10 mom. i lagen om pensionsstiftelser, eftersom det inom ett premiebaserat arrangemang inte kan uppkomma ett sådant överskott som avses i bestämmelsen.

En sampensionsstiftelse som omfattar flera arbetsgivare får inte tillämpa ett utjämnande bokföringssystem på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang, utan till följd av arrangemangens karaktär ska stiftelsen alltid ha separat arbetsgivarspecifik bokföring i fråga om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang. Finansinspektionen kan därför inte bevilja pensionsstiftelsen ett sådant tillstånd att följa ett utjämnande bokföringssystem som avses i 117 § 1 mom. i lagen om pensionsstiftelser. Enligt 2 mom. tillämpas denna bestämmelse inte på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang.

Enligt 2 mom. tillämpas inte heller 6 §, 80 §, 81 a § 2 eller 3 mom., 82 §, 82 a §, 83 a § eller 142–150 § i lagen om försäkringskassor på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang.

Bestämmelserna i 6 § i lagen om försäkringskassor motsvarar bestämmelserna i 3 § i lagen om pensionsstiftelser, 80 § innehåller bestämmelser om ansvarsskulden för andra försäkringskassor än pensionskassor och i 81 a § 2 och 3 mom. finns föreskrifter om pensionskassans försäkringstekniska täckningsunderskott. Dessa bestämmelser tillämpas inte på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang. Lagens 82 a § tillämpas inte heller på pensionskassans tilläggspensionsverk-

samhet, eftersom ingen räntefaktor används vid beräkningen av ansvarsskulden inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang. Bestämmelserna i 83 a § om återbetalning av övertäckning är inte heller tillämpliga på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang eftersom ingen övertäckning förekommer inom sådana arrangemang. Bestämmelserna i 142–150 § gäller däremot andra försäkringskassor än pensionskassor.

Enligt paragrafens 3 mom. tillämpas inte 17 § 3 mom. i lagen om pensionsstiftelser på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang i de fall då också de försäkrade hör till pensionsstiftelsens stiftare. Det nämnda momentet innehåller föreskrifter om arbetsgivarens rätt att vid grundandet av en pensionsstiftelse interimistiskt välja alla styrelsemedlemmar och deras suppleanter. Lagen om försäkringskassor innehåller inte någon motsvarande bestämmelse.

4 §. Definitioner. I denna paragraf definieras de centrala termer som används i den föreslagna lagen. Terminologin överensstämmer i huvudsak med definitionerna i artikel 6 i tjänstepensionsdirektivet.

1) Med ”finansierande företag” avses en arbetsgivare, en delägare, ett företag eller en annan sammanslutning som erlägger premieandelar till pensionsstiftelsen eller pensionskassan, oavsett om det är fråga om en del av ett företag, en eller flera arbetsgivare, en juridisk person som fungerar som en självständig yrkesutövare eller en fysisk person eller en kombination av dessa. Genom denna definition strävar man efter att förtydliga vad som avses med en sådan arbetsgivare som finansierar ett tilläggspensionsarrangemang.

2) Med ”finansierande yrkesgrupp” avses en sådan grupp arbetstagare eller yrkesutövare som har ingått ett inbördes avtal om erläggande av premieandelar till tilläggspensionsanstalten, dvs. till pensionsstiftelsen eller pensionskassan.

3) Med ”försäkrad” avses en person eller medlem som omfattas av tilläggspensionsarrangemangets verkningskrets och som på basis av sin yrkesverksamhet för tillfället eller i framtiden är berättigad till pensionsförmåner i enlighet med det pensionsarrangemang som han eller hon har avtalat om. Tilläggspensionsarrangemangets verkningskrets omfattar

endast personer som är försäkrade inom ramen för arrangemanget. För arbetstagarnas del kan det t.ex. finnas ett krav på att anställningen ska ha pågått en viss tid, en s.k. karenstid, innan arbetstagaren omfattas av tilläggpensionsarrangemanget. Denna fråga bör regleras närmare i tilläggpensionsarrangemangets stadgar.

4) Med ”fondanknutet tilläggpensionsarrangemang” avses ett sådant premiebaserat tilläggpensionsarrangemang där den försäkrade har rätt att välja och byta placeringsobjekt på det sätt som närmare bestäms i pensionsstiftelsens eller pensionskassans stadgar.

Ett premiebaserat tilläggpensionsarrangemang kan skötas så att försäkringskassans styrelse och verkställande direktör eller pensionsstiftelsens styrelse och ombudsman fattar beslut om placeringen av tillgångarna för de försäkrades och förmänstagarnas räkning, i enlighet med principerna i den investeringsplan som fastställts för tilläggpensionsarrangemanget. Arrangemanget kan också vara fondanknutet, vilket innebär att de försäkrade har beslutanderätt i fråga om placeringen av tillgångarna. Den försäkrade kan emellertid ge ett ombud fullmakt att fatta beslut om placeringen.

Det faktum att ett arrangemang är fondanknutet innebär i praktiken att man alltid ska kunna fastställa vilka medel som hänförs sig till varje försäkring. Inom ett arrangemang där investeringsbesluten fattas gemensamt för ett större kollektiv ska försäkringarnas värde beräknas minst en gång per år. Oavsett om det är anstaltens ledning eller de försäkrade som svarar för valet av placeringsobjekt, är det inom ett premiebaserat arrangemang den försäkrade som bär risken i anslutning till placeringarnas värdeutveckling.

5 §. *Separata arrangemang.* I propositionen föreslås det att sådant premiebaserat tilläggpensionsskydd som avses i den föreslagna lagen och sådant pensionsskydd som avses i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) eller i lagen om pension för företagare (1272/2006) inte ska kunna tillhandahållas vid en och samma pensionsstiftelse eller pensionskassa. Denna bestämmelse är berättigad med tanke på att livförsäkringsbolag inte heller får tillhandahålla lagstadgat pensionsskydd.

6 §. *Separata tillgångar.* Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla en bestämmelse där det föreskrivs att de tillgångar och skulder samt intäkter och kostnader som hänförs sig till ett premiebaserat tilläggpensionsarrangemang ska hållas åtskilda från dem som hänförs sig till övriga frivilliga tilläggpensionsarrangemang. Detta är påkallat i synnerhet med tanke på fastställandet av de försäkrades premieandelar inom ett premiebaserat arrangemang. Kravet innebär att premiebaserade och förmånsbaserade arrangemang ska förvaltas vid separata avdelningar inom pensionsstiftelserna och pensionskassorna.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla en bestämmelse där det föreskrivs att de tillgångar som utgör täckning för avdelningarnas pensionsansvar eller ansvarsskuld och som enligt lagens bestämmelser inte ska användas för andra ändamål enbart ska användas för att trygga sådana pensioner och övriga förmåner som avdelningen i fråga svarar för, om inte pensionsstiftelsen eller pensionskassan med stöd av paragrafens 3 mom. beslutar något annat. Syftet med denna bestämmelse är att förtydliga det åtskiljande av tillgångarna som regleras i 1 mom. En motsvarande bestämmelse ingår i 6 § i lagen om pensionsstiftelser och i 8 a § i lagen om försäkringskassor.

För närvarande möjliggör lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor s.k. intern överföring av tillgångar mellan olika avdelningar. Överföringen av tillgångar förutsätter att den avdelning från vilken tillgångar överförs till en annan avdelning beräknas ha tillgångar som varaktigt överstiger beloppet av avdelningens pensionsansvar och övriga skulder. Dessa bestämmelser är tillämpliga då pensionsstiftelsen eller pensionskassan bedriver normal verksamhet. I samband med likvidation eller konkurs ska de tillgångar som utgör täckning för pensions- och ansvarsskulden enligt lagen enbart användas för att trygga de pensioner och andra förmåner som hänförs sig till den berörda avdelningen, om inte pensionsanstalten beslutar något annat. Finansinspektionen har rätt att förena överföringen med sådana villkor som den anser behövliga för att trygga de försäkrades intressen. På motsvarande sätt som det för närvarande är möjligt att överfö-

ra tillgångar från en avdelning som sköter frivilliga tilläggs pensioner till en avdelning som tillhandahåller lagstadgat pensionsskydd och tvärtom. Enligt paragrafens 3 mom. ska det under samma förutsättningar vara möjligt att överföra tillgångar också från en avdelning som svarar för ett förmånsbaserat tilläggs pensionsarrangemang till en avdelning som svarar för ett premiebaserat arrangemang. En förutsättning för att tillgångar ska kunna överföras mellan avdelningarna utgörs emellertid av att det företag som står för finansieringen av det premiebaserade tilläggs pensionsarrangemanget även ansvarar för riskerna inom den avdelning som handhar det förmånsbaserade tilläggs pensionsarrangemang därifrån överteckningen överförs till det premiebaserade arrangemanget. Tillgångar kan således överföras till en annan avdelning endast i den situation där överföringen sker mellan avdelningar som finansieras av en och samma arbetsgivare.

2 kap. **Det premiebaserade tilläggs pensionsarrangemangets innehåll**

Detta kapitel föreslås innehålla föreskrifter om de minimikrav som ställs på ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang.

7 §. Frivilliga arrangemang. Eftersom ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang är ett frivilligt arrangemang, föreslås denna paragraf innehålla en bestämmelse om detta.

8 §. Innehållet i ett arrangemang. Denna paragraf föreslås innehålla en förteckning över de frågor som ska avgöras i samband med ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang. Föreskrifter om dessa frågor ska inkluderas i pensionsstiftelsens eller pensionskassans stadgar gällande tilläggs pensionsarrangemanget. Enligt lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor ska pensionsstiftelsens och pensionskassans stadgar redan för närvarande innefatta ett stort antal föreskrifter angående pensionsanstaltens verksamhet. De frågor som enligt paragrafen ska regleras i anslutning till premiebaserade arrangemang ska inkluderas i stadgarna utöver dessa föreskrifter.

Stadgarna ska för det första innehålla föreskrifter om vem som omfattas av tilläggs pensionsarrangemangets verkningskrets. I detta sammanhang ska man också fastställa villkoren för att en arbetstagare eller yrkesutövare ska kunna godkännas som försäkrad och därmed omfattas av tilläggs pensionsarrangemangets verkningskrets. Villkoren kan t.ex. inbegripa en sådan karenstid som beskrivits ovan.

I andra punkten bestäms det att stadgarna ska innehålla föreskrifter om hur den som hör till verkningskretsen kan ansluta sig till och frånträda tilläggs pensionsarrangemanget. Huvudregeln är att en person som blir part i ett försäkringsavtal samtidigt blir delaktig i arrangemanget. Eftersom det är fråga om ett frivilligt arrangemang kan emellertid ingen automatiskt bli delaktig i arrangemanget, utan detta kräver godkännande av båda parterna. Frånträde från arrangemanget kräver likaså en viljeyttring av parterna. Stadgarna ska innehålla föreskrifter om dessa frågor.

Enligt tredje punkten ska stadgarna innehålla föreskrifter om huruvida och på vilket sätt det premiebaserade tilläggs pensionsarrangemanget kan omvandlas t.ex. till ett förmånsbaserat arrangemang i förhållande till någon som hör till dess verkningskrets. Detta kan ske antingen i anslutning till pensionsfallet eller innan pensionsfallet inträffat. I stadgarna ska man därför bestämma hur de medel som influtit inom ramen för det premiebaserade arrangemanget kan användas inom ett förmånsbaserat arrangemang. Då arrangemanget blir förmånsbaserat ändras också arrangemangets solvenskrav. De influtna medlen ska placeras i säkra placeringsobjekt, på det sätt som föreskrivs i lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor.

Enligt fjärde och femte punkten ska stadgarna innehålla föreskrifter både om grunderna för fastställande av premieandelarna för de finansierande företagen och om grunderna för fastställande av premieandelarna för dem som hör till arrangemangets verkningskrets. Enligt sjätte punkten ska påföljderna för betalningsförsummelser fastställas i stadgarna och enligt sjunde punkten ska stadgarna innehålla bestämmelser om rätten att avbryta betalningen av premier. Alla dessa frågor som hänför sig till betalningen av

premier ska tydligt regleras i stadgarna. I och med detta uppfylls de krav som konsument-skyddslagstiftningen ställer på arrangemang-
et.

Enligt propositionen är utgångspunkten att den som hör till verkningskretsen också ska kunna avtala om att han eller hon deltar i valet av placeringsobjekt. Enligt åttonde punkten ska stadgarna innehålla föreskrifter om huruvida en sådan rätt föreligger och hur den kan utövas under den tid anställningsförhål-landet pågår och efter att anställningen har upphört. En motsvarande rätt att välja placeringsobjekt finns också i anslutning till fond-anknutna livförsäkringar.

Enligt nionde punkten ska stadgarna också innehålla föreskrifter om den fribrevsrätt som uppkommer då en person som hör till tilläggs-pensionsarrangemangets verknings-krets övergår till ett annat finansierande före-tag eller till en annan arbetstagar- eller yr-kesutövargrupp som hör till verkningskretsen. I anslutning till tilläggs-pensionsarran-gemanget ska man avtala om denna fribrevs-rätt. Föreskrifterna om fribrevsrätten ska in-kluderas i pensionsstiftelsens eller pensions-kassans stadgar.

Enligt tionde punkten ska stadgarna också innehålla föreskrifter om huruvida de medel som influtit inom ramen för tilläggs-pensions-arrangemanget kan överföras till ett annat pensionsarrangemang, till ett försäkringsbo-lag eller till en annan pensionsanstalt.

Enligt elfte punkten ska stadgarna innefatta föreskrifter om de förmånstagare som har rätt till avtalsenliga förmåner då någon som hör till verkningskretsen avlider. Detta är påkal-lat i synnerhet med tanke på att pensionsstif-telserna och pensionskassorna också kan till-handahålla dödsfallsskydd för dem som hör till verkningskretsen.

9 §. Premieandelar. Eftersom man inom ett premiebaserat arrangemang ska kunna fast-ställa de försäkrades andelar av de medel som influtit inom ramen för tilläggs-pensions-arrangemanget, ska pensionsstiftelsen och pensionskassan förvalta dessa andelar separat från pensionsstiftelsens eller pensionskassans övriga tillgångar. Bestämmelser om detta fö-reslås ingå i paragrafens 1 mom.

Premieandelarna för försäkrade som anslu-tit sig till tilläggs-pensionsarrangemanget ef-

ter att pensionsstiftelsen eller pensionskassan grundats ska enligt paragrafens 2 mom. lika-så fastställas skilt för sig.

10 §. Fribrev. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla en bestämmelse där det föreskrivs att en försäkrad som har upphört att vara del-aktig i ett premiebaserat tilläggs-pensionsar-rangemang inte har någon andel i tilläggs-pensionsarrangemangets tillgångar, om inte något annat bestäms i pensionsstiftelsens el-ler pensionskassans stadgar. Om en försäkrad avgår från det finansierande företags tjänst eller upphör att höra till den berörda yrkes-gruppen, frånträder den försäkrade i regel också de övriga arrangemang som han eller hon varit delaktig i som anställd eller som en del av yrkesgruppen. I stadgarna ska man emellertid kunna ta in föreskrifter om undan-tag från denna princip.

Riksdagens grundlagsutskott har ansett att intjänade pensionsförmåner åtnjuter grund-lagsenligt egendomsskydd (intjäningsprinci-pen) även om de inte ännu skulle ha förfallit till betalning. Det är nämligen fråga om ett sådant vederlag som personen i fråga har in-tjänat för en arbetsprestation och som utbeta-las i efterskott. Därför föreslås det att para-grafens 2 mom. ska innehålla en bestämmel-se om att den försäkrade innan försäkrings-fallet inträffar såsom fribrev är berättigad åtminstone till den andel av de influtna med-len som motsvarar hans eller hennes egna premier.

Paragrafens bestämmelser motsvarar i hu-vudsak de gällande fribrevsbestämmelserna i lagen om försäkringskassor.

3 kap. **Ansvarsskulden i ett premie-baserat tilläggs-pensionsarran-gemang och täckning av an-svarsskulden**

Detta kapitel innehåller bestämmelser om hur ansvarsskulden fastställs inom ett pre-miebaserat tilläggs-pensionsarrangemang och hur den ska täckas. Bestämmelserna överens-stämmer i stor utsträckning med de krav som försäkringsbolagslagen ställer på livförsäk-ringar.

11 §. Ansvarsskulden och beräkningsgrun-der. Ansvarsskulden inom ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang består enligt

paragrafens 1 mom. av premieansvaret och ersättningsansvaret.

Med pensionsstiftelsens eller pensionskassans ansvarsskuld avses de ansvarsförbindelser som tilläggs pensionsarrangemanget medför. Ansvarsskulden består av premieansvaret och ersättningsansvaret. De premiebaserade tilläggsförmånerna kan utgöra både en del av premieansvaret och en del av ersättningsansvaret.

Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla bestämmelser om vissa centrala faktorer som påverkar försäkringsbeloppen och som ska fastställas i beräkningsgrunderna för ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang. Av beräkningsgrunderna ska det framgå hur beloppet av det försäkringsskydd som uppkommer på basis av de betalda premierna beräknas. Dessutom ska det framgå hur fribrevets belopp fastställs. Om arrangemanget innefattar rätt till överföring ska det dessutom framgå av beräkningsgrunderna hur det belopp som kan överföras bestäms. Utgångspunkten är att det belopp som överförs ska motsvara fribrevets värde, minskat med de kostnader som eventuellt orsakas av överföringen.

I lagen om pensionsstiftelser betecknas det ansvar som uppkommer på basis av pensionsstiftelsens ansvarsförbindelser med begreppet pensionsansvar. Därför föreslås det att paragrafens 3 mom. för tydlighetens skull ska utökas med en bestämmelse där det föreskrivs att det som i lagen om pensionsstiftelser bestäms om pensionsansvaret ska tillämpas på den ansvarsskuld som avses i denna lag.

12 §. Premieansvaret. Denna paragraf föreslås innehålla bestämmelser om hur premieansvaret beräknas inom ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang.

Enligt paragrafen utgörs premieansvaret inom ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang av det sammanlagda beloppet av betalda premier samt övriga intäkter som krediterats för försäkringen, minskat med de kostnader som tagits ut för skötsel av försäkringen.

13 §. Ersättningsansvaret. Denna paragraf föreslås innehålla en definition av ersättningsansvaret.

Enligt definitionen motsvarar ersättnings-

ansvaret de obetalda ersättningar och andra belopp som ska betalas med anledning av inträffade försäkringsfall.

14 §. Täckning av ansvarsskulden. På täckningen av ansvarsskulden i ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang tillämpas enligt paragrafen det som i lagen om försäkringskassor eller lagen om pensionsstiftelser bestäms om täckning av ansvarsskulden i samband med frivillig tilläggs pensionsverksamhet i det fall då anstaltens styrelse och verkställande direktör (vid en pensionskassa) eller ombudsman (vid en pensionsstiftelse) fattar beslut om valet av placeringsobjekt. Enligt tjänstepensionsdirektivets föreskrifter om täckning av ansvarsskulden krävs det inte separata täckningsbestämmelser för förmånsbaserade och premiebaserade arrangemang. De gällande bestämmelser om täckning av ansvarsskulden som ingår i lagen om försäkringskassor och lagen om pensionsstiftelser är i vissa avseenden striktare än vad direktivet förutsätter. De gällande bestämmelserna har i första hand utarbetats med tanke på de krav som ställs på förmånsbaserade arrangemang.

I de situationer där besluten om placering av tillgångarna fattas för de försäkrades och förmånstagarnas räkning finns det skäl att undvika stort risktagande. Det är motiverat att begränsa risktagandet också med tanke på att verkningskretsen omfattar människor i olika åldrar. Vid placeringen av yngre personers försäkringsbesparingar kan det vara mer motiverat att ta större risker än när det gäller äldre personers besparingar. Detta beror dels på att en yngre persons tillgångar är placerade under en längre tid, vilket innebär att tillfälliga värdeminskningar som orsakas av riskplaceringar inte har en lika avgörande inverkan på de slutliga förmånerna, då den större avkastning som kan förväntas på riskplaceringarna snabbare genererar tillgångar på lång sikt. I samband med placeringsbesluten ska emellertid hänsyn tas till intressena för alla som hör till arrangemangets verkningskrets. Man kan således anta att tillgångarna placeras på ett sätt som är alltför betryggande med tanke på de yngre personer som hör till verkningskretsen, medan det samtidigt kanske är alltför riskabelt med tanke på de äldre personerna. Av dessa orsaker och på

grund av att de gällande lagar som reglerar tilläggs pensionsarrangemangen redan innefattar behövliga täckningsbestämmelser föreslås det att samma bestämmelser också ska tillämpas på premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang.

På fondanknutna tilläggs pensionsarrangemang tillämpas enligt propositionen i regel motsvarande bestämmelser om täckning av ansvarsskulden som på fondanknutna livförsäkringar. Eftersom det är fråga om en situation där den försäkrade själv fattar beslut om hur försäkringsbesparingarna placeras, är det ändamålsenligt att den försäkrade också har större valfrihet när det gäller placeringsobjekten.

Enligt paragrafens 2 mom. ska placeringsobjekten inom fondanknutna tilläggs pensionsarrangemang omfatta tillgångsposter vars verkliga värde fortlöpande kan fastställas utan svårighet och som kan omvandlas till pengar i enlighet med arrangemangets villkor. Täckningen för den försäkringstekniska ansvarsskulden ska alltid svara mot de placeringsobjekt på basis av vilka försäkringsbesparingarnas avkastning bestäms. Eftersom förändringar som gäller placeringsobjektens allokering förutsätter sälj- och köpåtgärder, kan man inte i praktiken nå fullständig motsvarighet vid varje tidpunkt. Motsvarigheten ska i likhet med vad som gäller för livförsäkringar vara minst 95 procent.

De tillgångar som utgör täckning för den försäkringstekniska ansvarsskulden ska i huvudsak placeras i värdepapper som emitterats av offentligt noterade bolag. Placeringar i andra än offentligt noterade värdepapper ska emellertid också vara tillåtna. Enligt paragrafens 3 mom. ska minst 70 procent av den försäkringstekniska ansvarsskuldens täckning bestå av placeringar i offentligt noterade värdepapper och andra förbindelser med vilka handel bedrivs på en reglerad marknad under offentlig tillsyn. Då den försäkrade svarar för valet av placeringsobjekt har tilläggs pensionsanstalten i praktiken ett visst ansvar att övervaka att den försäkrade inte placerar en alltför stor del av tillgångarna i objekt som inte är offentligt noterade.

Den försäkrade har emellertid rätt att fatta beslut om placeringarna i anslutning till ett fondanknutet arrangemang endast inom de

gränser som fastställts i avtalet med pensionskassan eller pensionsstiftelsen eller i arrangemangets stadgar. Sannolikt kommer kassan eller stiftelsen att ingå avtal med ett eller flera värdepappersföretag. Med stöd av dessa avtal kommer tillgångarna att placeras i aktier som har noterats på vissa marknadsplatser eller i placeringsfondandelar. Den försäkrade svarar således för de kostnader som orsakas av placeringen av tillgångarna, i enlighet med beräkningsgrunderna, stadgar, avtalet eller den prisförteckning som finns bifogad till avtalet.

15 §. Separat täckning. Ansvarsskulden inom ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang ska hållas åtskild från den övriga ansvarsskulden. Täckningen för ansvarsskulden inom ett fondanknutet tilläggs pensionsarrangemang ska å sin sida hållas åtskild från täckningen för ansvarsskulden inom övriga premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang. Också inom livförsäkringsverksamheten krävs det att täckningen för ansvarsskulden inom fondanknutna arrangemang ska hållas åtskild. Av försäkringsbolag krävs det däremot inte att den försäkringstekniska ansvarsskulden inom förmånsbaserade arrangemang ska hållas åtskild från ansvarsskulden inom andra än fondanknutna premiebaserade arrangemang. Eftersom det i praktiken finns ett behov av att följa upp de placeringar på basis av vilka förmånerna inom premiebaserade arrangemang bestäms, kan kravet på att täckningen ska hållas åtskild inte anses medföra någon väsentlig ökning av det administrativa arbetet. Detta krav kan dessutom anses underlätta övervakningen.

16 §. Bemyndigande för Finansinspektionen att meddela föreskrifter. Enligt paragrafens 1 mom. ska Finansinspektionen vara behörig att utfärda närmare bestämmelser om hur den försäkringstekniska täckningen för ett premiebaserat arrangemang ska förtecknas och förvaras samt om uppföljningen av placeringsriskerna inom ett fondanknutet tilläggs pensionsarrangemang.

Enligt paragrafens 2 mom. har Finansinspektionen behörighet att meddela föreskrifter om att de stater inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) som inte hör till EES jämföras med EES-stater när det gäller sådan täckning av

ansvarsskulden för ett fondanknutet tilläggs-pensionsarrangemang som avses i 14 § 2 mom.

Paragrafens bemyndigande att meddela föreskrifter avser endast föreskrifter av teknisk karaktär.

4 kap. Särskilda bestämmelser

17 §. Bestämmelsernas tvingande karaktär. I propositionen föreslås det att lagen ska innehålla föreskrifter om de minimikrav som ställs på premiebaserade tilläggs-pensionsarrangemang. I denna paragraf föreslås det därför att sådana villkor i ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang som avviker från lagens bestämmelser till nackdel för en försäkrad eller en förmånstagare ska vara ogiltiga.

18 §. Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

Enligt paragrafens 2 mom. får åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter vidtas innan lagen träder i kraft. Dessa åtgärder består närmast av att förmedla information och ordna utbildning angående reformen.

1.2. Lag om ändring av lagen om pensionsstiftelser

1 §. Målet med propositionen är att en pensionsstiftelse eller pensionskassa ska kunna bevilja förmåner som motsvarar dem som livförsäkringsbolagen beviljar med stöd av gruppensionsförsäkringar. En sådan typ av försäkring utgörs t.ex. av dödsfallsförsäringen. I 1 § 1 mom. i den gällande lagen om pensionsstiftelser har det inte definierats hurdana specifika förmåner en pensionsstiftelse kan bevilja, utan momentet innehåller endast en allmän bestämmelse om de förmåner som pensionsstiftelsen kan bevilja. Enligt momentet beviljar pensionsstiftelsen de personer som hör till dess verksamhetskrets och förmånstagare pensioner och med dem jämförbara andra förmåner som kan anses höra till social personförsäkringsverksamhet. Den gällande bestämmelsen kan således redan anses innefatta dödsfallskydd och det föreslås därmed inte till denna del någon ändring av bestämmelsen.

Eftersom reformen innebär att man med stöd av lagen om pensionsstiftelser också ska kunna bevilja premiebaserade tilläggs-pensioner, föreslås det att paragrafens 2 mom. ska kompletteras med en ny bestämmelse om saken samt med en hänvisning till den lag som möjliggör detta, dvs. lagen om premiebaserade tilläggs-pensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor.

Hänvisningen i paragrafens 3 mom. ändras så att den motsvarar den gällande lagen om pension för arbetstagare (395/2006).

Paragrafens nuvarande 2—4 mom. blir 3—5 mom.

2 §. Paragrafens 1 mom. 12 punkt ändras så att den motsvarar den gällande aktiebolagslagen (624/2006), samt upphävas ordet ”samt”.

Paragrafens 1 mom. föreslås innefatta en ny 14 punkt som innehåller en definition av vad som avses med biometrisk risker. Med biometrisk risk avses enligt bestämmelsen sådana risker som hör samman med dödsfall, arbetsoförmåga och förväntad livslängd. Denna bestämmelse motsvarar till sitt innehåll artikel 6 h i tjänstepensionsdirektivet. Det är särskilt viktigt att det inom ramen för tilläggs-pensionsarrangemangen finns tillräcklig täckning för dessa risker i de fall då pensionsstiftelsen svarar för riskerna. Det föreslås att den nya 48 e § ska innehålla behövliga bestämmelser om saken.

7 §. Paragrafens 1 mom. föreslås innehålla en bestämmelse enligt vilken kretsen av stiftare utvidgas. Eftersom syftet enligt propositionen är att ett tilläggs-pensionsarrangemang ska kunna inrättas förutom av arbetsgivaren också gemensamt av arbetsgivaren och sådana försäkrade som hör till tilläggs-pensionsarrangemangets verkningskrets, föreslås momentet innehålla en bestämmelse om saken. De som hör till verkningskretsen för ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang ska således också kunna vara grundare av en pensionsstiftelse. Den föreslagna ändringen är av stor betydelse med tanke på att endast arbetsgivare hittills har kunnat grunda pensionsstiftelser. Det finns en historisk bakgrund till detta. Innan lagen om pension för arbetstagare (395/1961) trädde i kraft år 1962 var det nämligen i huvudsak endast arbetsgivarna som ordnade pensionsförmåner och

övriga förmåner för sina arbetstagare vid pensionsstiftelser och försäkringskassor. För att det ska vara möjligt att grunda pensionsstiftelser i enlighet med den nya lagstiftningen om premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang, föreslås det att paragrafens 2 mom. ska innehålla en bestämmelse om detta.

8 §. Eftersom de föreslagna ändringar som berör stiftarna av en pensionsstiftelse innebär att stiftarna kan vara fler än en till antalet, föreslås i 1 mom. och 2 mom. 1 punkten ändringar som gäller detta.

48 e §. Den nya paragrafens 1 mom. föreslås innehålla bestämmelser om det krav som ställs på kapitalbasen inom ett frivilligt tilläggs pensionsarrangemang i det fall då pensionsstiftelsen svarar för de biometriska riskerna eller garanterar en viss avkastning för placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna. Med kapitalbas avses i paragrafen i sak detsamma som med försäkringsbolagets verksamhetskapital. Föreskrifterna överensstämmer med tjänstepensionsdirektivets bestämmelser.

Enligt artikel 17 i tjänstepensionsdirektivet tillämpas det som bestäms i artiklarna 27 och 28 i livförsäkringsdirektivet 2002/83/EG på en tilläggs pensionsanstalt som själv svarar för de biometriska riskerna eller garanterar en viss avkastning eller en viss förmånsnivå. Dessa bestämmelser gäller beräkning av livförsäkringsbolagets verksamhetskapital och fastställande av verksamhetskapitalets minimibelopp.

Enligt paragrafens 2 mom. ska pensionsstiftelsens kapitalbas återspegla typen av risk och tillgångarnas sammansättning beträffande samtliga tilläggs pensionsarrangemang. De tillgångar som hör till kapitalbasen får inte vara bundna vid förutsebara ansvarsförbindelser, utan de utgör ett säkerhetskapital som fungerar som buffert med avseende på skillnader mellan förväntade och realiserade kostnader och intäkter. Denna bestämmelse motsvarar till sitt sakinhåll artikel 17.1 i tjänstepensionsdirektivet.

Livförsäkringsdirektivets bestämmelser har satts i kraft genom föreskrifterna i 11 kap. i försäkringsbolagslagen. Enligt bestämmelserna i artikel 17 i tjänstepensionsdirektivet tillämpas endast relativa verksamhetskapitalkrav på tilläggs pensionsfonder, vilket inne-

bär att försäkringsbolagslagens bestämmelser om minimigarantibeloppet inte blir tillämpliga. Paragrafens 3 mom. föreslås innehålla motsvarande bestämmelser beträffande pensionsstiftelser.

Enligt paragrafens 3 mom. ska bestämmelserna i 11 kap. 1 § i försäkringsbolagslagen tillämpas på pensionsstiftelser. Med stöd av denna paragraf avses med pensionsstiftelsens kapitalbas det belopp med vilket pensionsstiftelsens tillgångar anses överstiga dess skulder och andra därmed jämförbara förbindelser, enligt vad som bestäms om de poster som hänförs till kapitalbasen. Pensionsstiftelsen ska ständigt uppfylla de krav som ställs på kapitalbasen.

Också 11 kap. 2 § 3—6 punkten i försäkringsbolagslagen ska tillämpas på pensionsstiftelser. Till pensionsstiftelsens kapitalbas hänförs därmed fonderna för bundet och fritt eget kapital, räkenskapsperiodens vinst och vinsten från tidigare räkenskapsperioder, den avskrivningsdifferens som upptagits i balansräkningen med stöd av 5 kap. 12 § 1 mom. i bokföringslagen samt de frivilliga reserver som avses i 15 § i samma kapitel, samt skillnaden mellan tillgångarnas verkliga värden och bokföringsvärden i balansräkningen om skillnaden är positiv, till den del skillnaden inte kan anses vara av exceptionell karaktär.

Från kapitalbasen avdras de poster som avses i 11 kap. 5 § 1, 2, 5 och 7—9 punkten i försäkringsbolagslagen. Eftersom en pensionsstiftelse inte delar ut någon vinst, behövs inga vinstutdelningsbegränsningar.

Finansinspektionen ska i enlighet med 11 kap. 6 § i försäkringsbolagslagen kunna kräva att värdet av de poster som ingår i kapitalbasen minskas.

De relativa solvenskrav som gäller livförsäkringsbolag och som ingår i 11 kap. 12 § 1 mom., 13, 14 och 16 § i försäkringsbolagslagen ska också tillämpas på pensionsstiftelser.

Enligt paragrafens 4 mom. ska pensionsstiftelsens avgivna återförsäkring till fullt belopp beaktas som en post som minskar kravet på kapitalbasens belopp. En eventuell mottagen återförsäkring ökar i motsvarande mån kravet på pensionsstiftelsens kapitalbas.

Enligt paragrafens 5 mom. ska Finansinspektionen kunna meddela närmare föreskrifter om

1) vilka poster som ska hänföras till eller dras av från kapitalbasen och

2) hur de beräkningar som gäller uppfyllandet av kraven på kapitalbasen ska göras och när beräkningarna ska översändas.

Bemyndigandet att meddela närmare föreskrifter om de frågor som avses i 1 punkten gäller närmast frågor av teknisk karaktär som hör samman med upprättandet av kalkyler som utvisar kapitalbasen eller som berör översändandet av kalkylerna till Finansinspektionen. Denna bestämmelse motsvarar till sitt sakinnehåll 11 kap. 28 § 1 och 2 punkten i försäkringsbolagslagen.

48 f §. Den nya paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om att arbetsgivaren inte ska vara skyldig att svara för pensionsstiftelsens ansvarsunderskott genom understödsavgifter eller vara berättigad till återbäring av dess övertäckning inom ett sådant förmånsbaserat tilläggs pensionsarrangemang där pensionsstiftelsen står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning för placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna. I detta fall tillämpas således inte 45 § 2 eller 5 mom. i lagen om pensionsstiftelser på tilläggs pensionsarrangemanget.

78 §. Bestämmelsen i 1 mom. 2 punkten i paragrafen ska i fråga om premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang kompletteras med en hänvisning till den föreslagna nya lagens 3 kap., som innehåller föreskrifter om pensionsstiftelsens ansvarsskuld samt om kraven på täckning av ansvarsskulden.

102 §. Den felaktiga hänvisning som ingår i paragrafens 5 mom. ändras så att hänvisningen gäller 3 mom. i samma paragraf. Bakgrunden till bestämmelsen utgörs av att kungörelseförfarandet inte behöver iakttas i samband med överföring av ansvarsförbindelser som gäller en enskild person.

Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft då reformen genomförs, samtidigt som de andra lagar som hör samman med reformen, dvs. den 1 januari 2009.

Enligt paragrafens 2 mom. ska åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter kunna vidtas innan lagen träder i kraft. Dessa åtgärder består närmast av att förmedla information, utarbeta kompletterande föreskrifter med anledning av reformen och ordna sådan utbildning som reformen kräver.

1.3. Lag om ändring av lagen om försäkringskassor

1 §. I denna paragraf uppräknas de förmåner som en försäkringskassa kan bevilja. För tydlighetens skull föreslås det att den gällande paragrafen ska utökas med ett omnämnande av dödsfallsskydd. Därför ska 1 mom. 2 punkten i paragrafen kompletteras med ett omnämnande av detta.

I 1 mom. 5 punkten inkluderas en motsvarande bestämmelse som i 1 § 2 mom. i lagen om pensionsstiftelser. Med anledning av detta blir den nuvarande 5 punkten istället 6 punkten.

3 §. Paragrafens 1 mom. 12 punkt ändras så att den motsvarar den gällande aktiebolagslagen (624/2006), samt upphävas ordet ”samt”.

Paragrafens 1 mom. utökas med en ny 14 punkt som innehåller en definition av vad som avses med biometriska risker. Med biometriska risker avses enligt bestämmelsen sådana risker som hör samman med dödsfall, arbetsoförmåga och förväntad livslängd. Det är särskilt viktigt att det inom ramen för tilläggs pensionsarrangemanget finns tillräcklig täckning för dessa risker i de fall då pensionskassan svarar för riskerna. Det föreslås att den nya 83 a § ska innehålla behövliga bestämmelser om saken. Bestämmelsen motsvarar artikel 6 h i tjänstepensionsdirektivet.

83 s §. Den nya paragrafen föreslås innehålla bestämmelser om det krav som ställs på kapitalbasen inom ett frivilligt tilläggs pensionsarrangemang i det fall då pensionskassan svarar för de biometriska riskerna. På en tilläggs pensionsanstalt som själv svarar för de biometriska riskerna eller garanterar en viss avkastning eller en viss förmånsnivå tillämpas med stöd av artikel 17 i tjänstepensionsdirektivet det som bestäms i artiklarna 27 och 28 i livförsäkringsdirektivet 2002/83/EG. Dessa bestämmelser gäller beräkning av livförsäkringsbolagets verksamhetskapital och fastställande av verksamhetskapitalets minimibelopp. Paragrafens 2 mom. föreslås innehålla motsvarade bestämmelser beträffande pensionskassor. Paragrafens 3 mom. föreslås innehålla närmare bestämmelser om de grundregler som ingår i 2 mom. Av momentet framgår det vilka av bestäm-

melserna i 11 kap. i försäkringsbolagslagen som blir tillämpliga vid beräkningen av kapitalbasen.

Livförsäkringsdirektivets bestämmelser har satts i kraft genom föreskrifterna i 11 kap. i försäkringsbolagslagen. På tilläggspensionsanstalter tillämpas enligt dessa bestämmelser endast relativa verksamhetskaptalkrav, vilket innebär att försäkringsbolagslagens bestämmelser om minimigarantibeloppet inte blir tillämpliga.

Enligt paragrafens 3 mom. ska bestämmelserna i 11 kap. 1 § i försäkringsbolagslagen tillämpas på pensionskassor. Med stöd av denna paragraf avses med en pensionskassas kapitalbas det belopp med vilket pensionskassans tillgångar anses överstiga dess skulder och andra därmed jämförbara förbindelser, enligt vad som bestäms om de poster som hänförs till kapitalbasen. Pensionskassan ska ständigt uppfylla de krav som ställs på kapitalbasen.

Också 11 kap. 2 § 3—6 punkten i försäkringsbolagslagen ska tillämpas på pensionskassor. Grundfonden och garantibeloppet hänförs också till pensionskassans kapitalbas.

Från kapitalbasen avdras de poster som avses i 11 kap. 5 § 1, 2, 5 och 7—9 punkten i försäkringsbolagslagen. Eftersom en pensionskassa inte delar ut någon vinst, behövs inga vinstutdelningsbegränsningar.

Finansinspektionen ska i enlighet med 11 kap. 6 § i försäkringsbolagslagen kunna kräva att värdet av de poster som ingår i kapitalbasen minskas.

De relativa solvenskrav som gäller livförsäkringsbolag och som ingår i 11 kap. 12 § 1 mom., 13, 14 och 16 § i försäkringsbolagslagen ska också tillämpas på pensionsstiftelser.

Enligt paragrafens 4 mom. ska pensionskassans avgivna återförsäkring till fullt belopp beaktas som en post som minskar kravet på kapitalbasens belopp.

Enligt paragrafens 5 mom. ska Finansinspektionen kunna meddela närmare föreskrifter om

1) vilka poster som ska hänföras till eller dras av från kapitalbasen och

2) hur de beräkningar som gäller uppfyllandet av kraven på kapitalbasen ska göras och när beräkningarna ska översändas.

Bemyndigandet att meddela närmare före-

skrifter om de frågor som avses i 1 punkten gäller närmast sådana frågor av teknisk karaktär som avses i 48 e § 4 mom. i lagen om pensionsstiftelser.

83 t §. Den nya paragrafen föreslås, i likhet med den föreslagna 48 f § i lagen om pensionsstiftelser, innehålla bestämmelser om att delägarna inte ska vara tillskottspliktiga i det fall då pensionskassan står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garantera en viss avkastning för placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna. I detta fall är delägarna inte heller berättigade till återbäring. Bestämmelserna angående detta ingår i 83 a § 1 mom. i lagen om pensionskassor, som föreslås bli 83 c §, samt i lagens 76 §.

111 §. Bestämmelsen i 1 mom. 2 punkten i paragrafen ska i fråga om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang kompletteras med en hänvisning till den föreslagna nya lagens 3 kap., som innehåller föreskrifter om kraven på täckning av pensionskassans ansvarsskuld.

Ikraftträdande. Lagen föreslås träda i kraft då reformen genomförs, samtidigt som de andra lagar som hör samman med reformen, dvs. den 1 januari 2009.

Enligt paragrafens 2 mom. ska åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter kunna vidtas innan lagen träder i kraft. Dessa åtgärder består närmast av att förmedla information angående reformen, utarbeta föreskrifter som kompletterar lagen och ordna sådan utbildning som reformen kräver.

2. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

3. Förhållande till grundlagen och lagstiftningsordning

Grundlagsutskottet har i samband med vissa regeringspropositioner tagit ställning till det grundlagsenliga skyddet för pensionsförmåner (GrUU 35/1993 rd, 13/1995 rd och 22/1995 rd). Grundlagsutskottet har i dessa fall konstaterat att det grundlagsenliga egendomsskyddet också innefattar den s.k. intjäningsprincipen. Enligt utskottets ställningstaganden kan man tillåta avsteg från förbudet

mot retroaktiv lagstiftning endast då avstegen grundar sig på skälighets- och proportionalitetsprincipen. Bestämmelserna i 19 § i grundlagen, som gäller tryggnad av den grundläggande utkomsten, utgör ett slags minimiramar för pensionsförsäkringarna. Utskottet har också tagit ställning till skyddet för s.k. berättigade förväntningar i avtalsförhållanden (GrUU 48/1998 rd, 33/2002 rd och 21/2004 rd).

De föreslagna lagarna utvidgar möjligheterna för arbetsgivare och olika grupper av yrkesutövare att ordna frivilligt tilläggspensionsskydd. Det faktum att pensionsstiftelser och pensionskassor också ska kunna tillhandahålla den nya försäkringsprodukten, dvs. premiebaserat tilläggspensionsskydd, försvagar inte på något sätt de befintliga formerna av förmånsbaserade tilläggspensioner eller intjäningen eller beviljandet av sådana pensioner. I den gällande lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor, som utgör bakomliggande lagar i förhållande till lagförslaget, föreslås några smärre, närmast hänvisningstekniska ändringar. De gällande lagarna ska också kompletteras med bestämmelser om de krav som tjänstepensionsdirektivet ställer på verksamhetskapitalet i de fall då pensionsanstalten själv svarar för de biometrisk riskerna. Genom dessa bestämmelser strävar man efter att trygga de försäkrades intressen i de situationer där förmånerna är förknippade med eventuell arbetsoförmåga eller förväntad livslängd.

Lagförslaget grundar sig på frivillighet. De nuvarande pensionsstiftelserna och pensions-

kassorna behöver inte ombildas till någon ny form av sammanslutning. Pensionsstiftelserna och pensionskassorna kommer i stor utsträckning att fungera med stöd av samma bestämmelser som förut. Även då en pensionsstiftelse eller pensionskassa grundas med avseende på ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang ska detta ske i enlighet med de gällande lagarna, likväl så att de försäkrade tillsammans med arbetsgivaren i detta fall kan vara stiftare av en pensionsstiftelse.

Genom lagstiftningen ingriper man inte heller i de avtal som berör befintliga tilläggspensionsarrangemang. Det krav på buffertfonder som enligt propositionen ställs på en pensionsstiftelse eller pensionskassa berör inte befintliga tilläggspensionsarrangemang, utan kravet gäller endast under vissa förutsättningar nya arrangemang. Pensionsstiftelsernas och pensionskassornas befintliga stängda förmånsbaserade tilläggspensionsarrangemang kvarstår således oförändrade.

Enligt 80 § 2 mom. i grundlagen kan en myndighet endast genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer. Till följd av regleringen i grundlagen föreslås att de bestämmelser som bemyndigande gällande Finansinspektionen som avser om täckning av ansvarsskulden inom ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang ska ingå i lagen.

Lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor**

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte och tillämpningsområde

Denna lag innehåller bestämmelser om frivilliga premiebaserade tilläggspensionsarrangemang som en arbetsgivare och arbetsgivarens anställda eller en arbetsgivare och en grupp arbetstagare eller yrkesutövare sinsemellan avtalar om eller som en arbetsgivare ensidigt ordnar vid en pensionsstiftelse som avses i lagen om pensionsstiftelser (1774/1995) eller vid en pensionskassa som avses i lagen om försäkringskassor (1164/1992).

2 §

Premiebaserade tilläggspensionsarrangemang

I ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang bestäms förmånerna på grundval av de premier som betalats inom ramen för tilläggspensionsarrangemanget, minskade med kostnaderna för förvaltandet av de influtna medlen samt ökade med nettoavkastningen på premieplaceringen.

3 §

Förhållande till övrig lagstiftning

På premiebaserade tilläggspensionsarrangemang ska även det tillämpas som bestäms om frivilligt tilläggspensionsskydd i lagen om pensionsstiftelser och i lagen om försäk-

ringskassor, om inte något annat bestäms i denna lag.

På premiebaserade tilläggspensionsarrangemang tillämpas dock inte 3 §, 11 § 6 mom., 43 § 4 mom., 44 a §, 45 § 2 mom., 88 § 2, 4 eller 10 mom. eller 117 § 1 mom. i lagen om pensionsstiftelser eller 6 §, 80 §, 81 a § 2 eller 3 mom., 82 §, 82 a §, 83 a § eller 142—150 § i lagen om försäkringskassor.

Om de försäkrade tillsammans med arbetsgivaren hör till pensionsstiftelsens stiftare, ska inte 17 § 3 mom. i lagen om pensionsstiftelser tillämpas på premiebaserade tilläggspensionsarrangemang.

4 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *finansierande företag* en arbetsgivare, en delägare, ett företag eller någon annan sammanlutning som betalar premieandelar till pensionsstiftelsen eller pensionskassan, oavsett om det är fråga om en del av ett företag, en eller flera arbetsgivare, en juridisk person som fungerar som en självständig yrkesutövare eller en fysisk person eller en kombination av dessa,

2) *finansierande yrkesgrupp* en sådan grupp arbetstagare eller yrkesutövare som har ingått ett inbördes avtal om betalning av premieandelar till tilläggspensionsanstalten,

3) *försäkrad* en person eller medlem som hör till den verksamhetskrets som tilläggspensionsarrangemanget avser och som på basis av sin yrkesverksamhet för tillfället eller i framtiden är berättigad till pensionsförmåner i enlighet med det pensionsarrangemang som han eller hon ingått avtal om,

4) *fondanknutet tilläggspensionsarrangemang* ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang där den försäkrade har rätt att välja och byta placeringsobjekt i enlighet med vad som anges närmare i pensionsstiftelsens eller pensionskassans stadgar.

5 §

Separata arrangemang

Premiebaserat tilläggspensionsskydd som avses i denna lag får inte tillhandahållas vid en pensionsstiftelse eller pensionskassa tillhandahåller pensionsskydd som avses i lagen om pension för arbetstagare (395/2006) eller i lagen om pension för företagare (1272/2006)

6 §

Separata tillgångar

Pensionsstiftelsen och pensionskassan ska hålla de tillgångar och skulder samt intäkter och kostnader som hänför sig till ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang inom separata avdelningar åtskilda från övriga frivilliga tilläggspensionsarrangemang.

De tillgångar som utgör täckning för avdelningarnas pensionsansvar eller ansvarsskuld och som inte enligt lag ska användas för andra ändamål, ska användas enbart för att trygga sådana pensioner och övriga förmåner som avdelningen i fråga har hand om inte pensionsstiftelsen eller pensionskassan med stöd av 3 mom. beslutar något annat.

Om emellertid tillgångarna vid en sådan avdelning som har hand om något annat frivilligt än ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang vid en pensionsstiftelse eller en pensionskassa varaktigt uppskattas överstiga beloppet av avdelningens pensionsansvar eller ansvarsskuld och övriga skulder, får tillgångar som motsvarar skillnaden överföras från avdelningen i fråga till en avdelning som har hand om ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang. Överföringen av tillgångar förutsätter dessutom att samma företag som finansierar det premiebaserade tilläggspensionsarrangemanget också svarar

för riskerna vid den avdelning som har hand om det frivilliga tilläggspensionsarrangemang som inte är premiebaserat. I fråga om uppskattningen av tillgångarna gäller vad som föreskrivs i 6 § 3 mom. i lagen om pensionsstiftelser och 8 a § i lagen om pensionskassor.

2 kap.

Det premiebaserade tilläggspensionsarrangemangets innehåll

7 §

Frivilliga arrangemang

Det är frivilligt för arbetstagare och yrkesgrupper att ansluta sig till och frånträda ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang.

8 §

Innehållet i ett arrangemang

Utöver det som bestäms i lagen om pensionsstiftelser och lagen om försäkringskassor ska stadgarna för ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang innehålla bestämmelser om

1) de förmånstagare som hör till verksamhetskretsen,

2) hur den som hör till verksamhetskretsen kan ansluta sig till och frånträda tilläggspensionsarrangemanget,

3) huruvida och på vilket sätt det premiebaserade tilläggspensionsarrangemanget kan omvandlas till ett annat tilläggspensionsarrangemang,

4) grunderna för fastställande av premieandelarna för det finansierande företaget,

5) grunderna för fastställande av premieandelarna för dem som hör till verksamhetskretsen,

6) påföljderna för betalningsförsummelser,

7) rätten för dem som hör till verksamhetskretsen att avbryta betalningen av premier,

8) huruvida den som hör till verksamhetskretsen har rätt att välja och byta placeringsobjekt medan anställningsförhållandet pågår och efter det att anställningen har upphört,

9) huruvida den som hör till verksamhetskretsen har rätt till de medel som influtit inom ramen för tilläggs pensionsarrangemanget och deras avkastning då han eller hon byter finansierande företag eller övergår till en annan arbetstagar- eller yrkesutövargrupp som hör till verksamhetskretsen,

10) huruvida de medel som influtit inom ramen för tilläggs pensionsarrangemanget och deras avkastning kan överföras till en annan försäkringsanstalt som tillhandahåller tilläggs pensionsskydd,

11) de förmånstagare som har rätt till avtalsenliga förmåner då någon som hör till verksamhetskretsen avlider.

9 §

Premieandelar

Om de försäkrade deltar i finansieringen av det premiebaserade tilläggs pensionsarrangemanget, ska det fastställas särskilt vilka av de premieandelar som pensionsstiftelsen eller pensionskassan erhåller som hänför sig till det finansierande företaget och vilka till de försäkrade.

Premieandelarna för försäkrade som ansluter sig till tilläggs pensionsarrangemanget efter det att pensionsstiftelsen eller pensionskassan grundats ska likaså fastställas skilt för sig.

10 §

Fribrev

Om en försäkrad upphör att vara delaktig i ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemanget, har han eller hon ingen rätt till tilläggs pensionsarrangemangets tillgångar, om inte något annat bestäms i stadgarna för tilläggs pensionsarrangemanget.

Om en försäkrad upphör att vara delaktig i ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemanget innan försäkringsfallet inträffa, har han eller hon dock utan hinder av 1 mom. såsom fribrev rätt till åtminstone den andel av de influtna medlen som motsvarar hans eller hennes egna premieandelar.

3 kap.

Ansvarsskulden i ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang och täckning av ansvarsskulden

11 §

Ansvarsskulden och beräkningsgrunder

Ansvarsskulden består av premieansvaret och ersättningsansvaret.

I fråga om premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang ska pensionsstiftelsen och pensionskassan utöver beräkningsgrunder för ansvarsskulden dessutom ha beräkningsgrunder för

1) beloppet av det försäkringsskydd som grundar sig på betalda premier,

2) fribrevets belopp,

3) det belopp som kan överföras till en annan pensionsanstalt som tillhandahåller tilläggs pensionsskydd, förutsatt att arrangemanget innefattar rätt till överföring.

På den ansvarsskuld som avses i denna lag tillämpas vad som föreskrivs om pensionsansvaret i lagen om pensionsstiftelser.

12 §

Premieansvaret

Premieansvaret i ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang utgörs av det sammanlagda beloppet av betalda premier och övriga intäkter krediterats försäkringen, minskat med de kostnader som tagits ut enligt avtalet om upprätthållande av försäkringsskyddet och skötsel av försäkringen.

13 §

Ersättningsansvaret

Ersättningsansvaret motsvarar obetalda ersättningar och andra belopp som ska betalas på grund av försäkringsfall.

14 §

Täckning av ansvarsskulden

På täckningen av ansvarsskulden i ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang tillämpas det som i lagen om försäkringskassor eller lagen om pensionsstiftelser föreskrivs om täckning av ansvarsskulden eller pensionsansvaret i samband med frivillig tilläggspensionsverksamhet om det är försäkringskassans styrelse och verkställande direktör eller pensionsstiftelsens styrelse och ombudsman som fattar beslut om valet av placeringsobjekt.

I fondanknutna tilläggspensionsarrangemang ska minst 95 procent av ansvarsskulden täckas med tillgångar som hör till de placeringsobjekt som bestämmer värdeutvecklingen för arrangemanget. Till de placeringsobjekt som bestämmer värdeutvecklingen för det fondanknutna tilläggspensionsarrangemanget ska det höra tillgångsposter vars verkliga värde fortlöpande kan bestämmas utan svårighet och som kan omvandlas till pengar i enlighet med arrangemangets villkor.

Vid täckning av ansvarsskulden eller pensionsansvaret ska minst 70 procent utgöras av värdepapper eller andra förbindelser som det bedrivs handel med på en reglerad marknad som hör till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller i en därmed jämförbar stat samt av andelar i placeringsfonder eller till dem jämförbara andelar i sådana fondföretag som står under offentlig tillsyn i en stat som hör till det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har hemort i en sådan stat. Vid bestämmandet av procentandelen ska tillgångarna värderas till verkligt värde.

15 §

Separat täckning

Täckningen för ansvarsskulden i ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang ska hållas åtskild från täckningen för annan an-

svarsskuld. Täckningen för fondanknutna tilläggspensionsarrangemang ska dessutom hållas åtskild från täckningen för övriga premiebaserade tilläggspensionsarrangemang.

16 §

Bemyndigande för Finansinspektionen att meddela föreskrifter

Finansinspektionen meddelar närmare föreskrifter om förteckning och förvaring av täckningen för premiebaserade tilläggspensionsarrangemang samt om övervakning av placeringsriskerna i fondanknutna tilläggspensionsarrangemang.

Finansinspektionen får meddela föreskrifter om att de stater inom Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling (OECD) som inte hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet jämföras med stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet när det gäller täckning av den ansvarsskuld för ett fondanknutet tilläggspensionsarrangemang som avses i 14 §.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

17 §

Bestämmelsernas tvingande karaktär

Sådana villkor i premiebaserade tilläggspensionsarrangemang som avviker från bestämmelserna i denna lag till nackdel för en försäkrad eller en förmånstagare är ogiltiga.

18 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .
Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

2.

Lag**om ändring av lagen om pensionsstiftelser**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 29 december 1995 om pensionsstiftelser (1774/1995) 1 §, 2 § 1 mom. 12 och 13 punkten, 7 § 1 mom., 8 §, 78 § 1 mom. 2 punkten och 102 § 5 mom. av dem 1 § så-
dan den lyder delvis ändrad i lagarna 391/2006 och 1116/2006, 2 § 1 mom. 12 och 13 punkten
sådana de lyder i nämnda lag 391/2006 samt 8 § och 102 § 5 mom., sådana de lyder i lag
421/2003, samt

fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 288/2000 och i nämnda lag 391/2006, en ny 14
punkt och till lagen nya 48 e och 48 f § som följer:

1 §

Denna lag tillämpas på pensionsstiftelser som grundats av arbetsgivare samt utgör försäkrings- och pensionsanstalter som utan att bedriva affärsmässig försäkringsverksamhet beviljar de personer som hör till dess verksamhetskrets och dessa personers förmånstagare pensioner och med dem jämförbara andra förmåner som kan anses höra till social personförsäkringsverksamhet.

Lagen tillämpas också på en pensionsstiftelse som tillhandahåller sådana frivilliga tilläggsförmåner som avses i lagen om premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor (/).

På en pensionsstiftelse som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagarare (395/2006) tillämpas bestämmelserna i denna lag, om inte något annat följer av nämnda lag.

Vad som med stöd av denna lag gäller en A-pensionsstiftelse och en AB-pensionsstiftelses A-avdelning tillämpas på motsvarande sätt på en EES-tilläggs pensionsstiftelse, om inte något annat föreskrivs i 13 a kap.

Bestämmelserna i 46 § 2 och 4—10 mom. samt 46 a och 47 b—47 j § tillämpas inte på en B-pensionsstiftelse och inte heller på en AB-pensionsstiftelses B-avdelning. Bestämmelserna i 46 § 3 mom. tillämpas på en B-pensionsstiftelse och på en AB-pensionsstiftelses B-avdelning bara när pensionsansvaret beräknas.

2 §

I denna lag avses med

12) *koncern* en koncern enligt aktiebolagslagen (624/2006),

13) *borgen* properieborgen som borgensmannen ställt för en skuldförbindelse,

14) *biometrisk* risk en risk som hör samman med dödsfall, arbetsoförmåga eller förväntad livslängd.

7 §

En pensionsstiftelse kan grundas av en arbetsgivare. Arbetsgivaren kan vara en fysisk eller juridisk person. En pensionsstiftelse för ett premiebaserat tilläggs pensionsarrangemang kan även grundas av de försäkrade och arbetsgivaren gemensamt.

8 §

En stiftelseurkund ska upprättas över grundandet. Stiftelseurkunden ska dateras och undertecknas av stiftarna.

Stiftelseurkunden ska innehålla en plan för den tilltänkta verksamheten (*verksamhetsplan*) och ett förslag till stadgar för stiftelsen och i den skall även anges

1) stiftarnas namn, medborgarskap, bostadsort och postadress,

2) det grundkapital som tillfaller stiftelsen vid dess grundande.

6 kap.

Pensionsansvaret och täckandet av det samt verksamhetskapalet

48 e §

Om den pensionsstiftelse som bedriver frivillig tilläggspensionsverksamhet står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning på placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna, ska pensionsstiftelsen utöver pensionsansvaret ständigt ha en tillräcklig kapitalbas som säkerhetskaptal.

Kapitalbasen ska återspegla typen av risk och tillgångarnas sammansättning i samtliga tilläggspensionsarrangemang. De tillgångar som hör till kapitalbasen får inte vara bundna vid förutsebara ansvarsförbindelser.

Vid beräkning av minimibeloppet av kapitalbasen enligt denna paragraf iaktas det som i 11 kap. 1 §, 2 § 3—6 punkten, 5 § 1, 2, 5 och 7—9 punkten, 6 §, 12 § 1 mom., 13 §, 14 § och 16 § i försäkringsbolagslagen (521/2008) bestäms om beräkning av livförsäkringsbolagets verksamhetskaptal och om verksamhetskapalets minimibelopp.

Vid beräkning av en pensionsstiftelses kapitabas enligt denna paragraf beaktas pensionsstiftelsens avgivna återförsäkring till fullt belopp som en post som sänker kravet på kapitalbasen.

Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

1) vilka poster som ska hänföras till eller dras av från kapitalbasen,

2) hur de beräkningar som gäller uppfyllandet av kraven på kapitalbasen ska göras och när beräkningarna ska översändas.

48 f §

Om pensionsstiftelsen som avses i 48 e § står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning på placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna, ska inte 45 § 2 eller 5 mom. i denna lag tillämpas på tilläggspensionsarrangemang.

78 §

En pensionsstiftelse skall träda i likvidation och upplösas, om

2) det blir uppenbart att pensionsstiftelsen inte längre uppfyller kraven i 6 kap. i denna lag eller, när det gäller ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang, kraven i 3 kap. i lagen om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor eller om

102 §

Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas inte, om överlåtelsen av en del av försäkringsverksamheten gäller endast en enskild person som hör till pensionsstiftelsens verksamhetskrets, och Finansinspektionen har gett sitt samtycke till den.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om försäkringskassor**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 27 november 1992 om försäkringskassor (1164/1992) 1 § 1 mom., 3 § 12 och 13 punkten, samt 111 § 1 mom. 2 punkten, av dem 3 § 12 och 13 punkten sådana de lyder i lag 392/2006 och 111 § 1 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 84/1999, samt *fogas* till 3 §, sådan den lyder i lag 287/2000 och i nämnda lag 392/2006, en ny 14 punkt och till lagen nya 83 s och 83 t §, som följer:

1 §

En försäkringskassa är en försäkringsanstalt som, utan att bedriva affärsmässig försäkringsverksamhet, inom sin verksamhetssektor beviljar

- 1) ålders-, invalid-, arbetslöshets-, familje- och deltidspensioner,
- 2) ersättning till följd av dödsfall, sjukdom, lyte eller skada,
- 3) ersättning i syfte att förebygga sjukdom eller arbetsoförmåga eller för kostnaderna för rehabilitering som avser att förbättra arbets- och förvärvsförmågan,
- 4) begravningshjälp,
- 5) frivilliga tilläggsförmåner som avses i lagen om premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor (/), eller
- 6) andra förmåner som kan anses falla inom social personförsäkring.

3 §

I denna lag avses med

- 12) *koncern* en koncern enligt aktiebolagslagen (624/2006),
- 13) *borgen* proprieborgen som borgensmannen ställt för en skuldförbindelser,
- 14) *biometrisk risk* en risk som hör samman med dödsfall, arbetsoförmåga och förväntad livslängd.

7 kap.

Försäkringspremier ansvarskuld och verksamhetskapital

83 s §

Om den pensionskassa som bedriver frivillig tilläggs pensionsverksamhet står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning för placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmåner, ska pensionskassan utöver den försäkringstekniska ansvarsskulden ständigt ha en tillräcklig kapitalbas som säkerhetskapital.

Kapitalbasen ska återspegla typen av risk och tillgångarnas sammansättning i samtliga tilläggs pensionsarrangemang. De tillgångar som hör till kapitalbasen får inte vara bundna vid förutsebara ansvarsförbindelser.

Vid beräkning av minimibeloppet av kapitalbasen enligt denna paragraf gäller det som i 11 kap. 1 §, 2 § 3—6 punkten, 5 § 1, 2, 5 och 7—9 punkten, 6 §, 12 § 1 mom., 13 §, 14 § och 16 § i försäkringsbolagslagen (521/2008) bestäms om beräkning av livförsäkringsbolagets verksamhetskapital och om verksamhetskapitalets minimibelopp. Grundfonden och garantibeloppet hänförs också till pensionskassans kapitalbas.

Vid beräkning av en pensionskassas kapitalbas enligt denna paragraf beaktas pensionskassans avgivna återförsäkring till fullt belopp som en post som sänker kravet på kapitalbasen.

Finansinspektionen får meddela närmare föreskrifter om

- 1) vilka poster som ska hänföras till eller dras av från kapitalbasen,
- 2) hur de beräkningar som gäller uppfyllandet av kraven på kapitalbasen ska göras och när beräkningarna ska översändas.

83 t §

Om pensionskassan som avses i 83 e § står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning på placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna, ska inte 83 c § 1 mom. eller 76 § i denna lag tillämpas på tilläggspensionsarrangemanget.

111 §

En försäkringskassa ska träda i likvidation och upplösas

2) om bokslutet visar underskott eller om ett eventuellt garantikapital eller en eventuell grundfond underskrider det i kassans stadgar fastställda beloppet och om underskottet inte har täckts eller garantikapitalet eller grundfonden inte har höjts till fullt belopp under de två följande räkenskapsperioderna, eller om det blir uppenbart att pensionskassan inte i fråga om ett premiebaserat tilläggspensionsarrangemang uppfyller kraven i 3 kap. i lagen om premiebaserade tilläggspensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 3 oktober 2008

Republikens President

TARJA HALONEN

Social- och hälsovårdsminister *Liisa Hyssälä*

*Bilaga**Parallelltexter***2.****Lag****om ändring av lagen om pensionsstiftelser**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 29 december 1995 om pensionsstiftelser (1774/1995) 1 §, 2 § 1 mom. 12 och 13 punkten, 7 § 1 mom., 8 §, 78 § 1 mom. 2 punkten och 102 § 5 mom.
av dem 1 § sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 391/2006 och 1116/2006, 2 § 1 mom. 12 och 13 punkten sådana de lyder i nämnda lag 391/2006 samt 8 § och 102 § 5 mom., sådana de lyder i lag 421/2003, samt
fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder i lag 288/2000 och i nämnda lag 391/2006, en ny 14 punkt och till lagen nya 48 e och 48 f § som följer:

*Gällande lydelse***1 §**

Denna lag tillämpas på pensionsstiftelser som grundats av arbetsgivare samt utgör försäkrings- och pensionsanstalter som utan att bedriva affärsmässig försäkringsverksamhet beviljar de personer som hör till dess verksamhetskrets och dessas förmåns-tagare pensioner och med dem jämförbara andra förmåner, som kan anses höra till social personförsäkringsverksamhet.

På en pensionsstiftelse som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare (395/61) tillämpas stadgandena i denna lag om inte något annat följer av nämnda lag.

Vad som med stöd av denna lag gäller en A-pensionsstiftelse och en AB-pensionsstiftelses A-avdelning tillämpas på motsva-

*Föreslagen lydelse***1 §**

Denna lag tillämpas på pensionsstiftelser som grundats av arbetsgivare samt utgör försäkrings- och pensionsanstalter som utan att bedriva affärsmässig försäkringsverksamhet beviljar de personer som hör till dess verksamhetskrets och dessas förmåns-tagare pensioner och med dem jämförbara andra förmåner som kan anses höra till social personförsäkringsverksamhet.

Lagen tillämpas också på en pensionsstiftelse som tillhandahåller sådana frivilliga tilläggsförmåner som avses i lagen om premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor (/).

På en pensionsstiftelse som bedriver verksamhet enligt lagen om pension för arbetstagare (395/2006) tillämpas bestämmelserna i denna lag, om inte något annat följer av nämnda lag.

Vad som med stöd av denna lag gäller en A-pensionsstiftelse och en AB-pensionsstiftelses A-avdelning tillämpas på motsva-

Gällande lydelse

rande sätt på en EES-tilläggs-pensionsstiftelse, om inte något annat föreskrivs i 13 a kap.

Bestämmelserna i 46 § 2 och 4—10 mom. samt 46 a och 47 b—47 j § tillämpas inte på en B-Pensionsstiftelse och inte heller på en AB-pensionsstiftelses B-avdelning. Lagens 46 § 3 mom. tillämpas på en B-pensionsstiftelse och på en AB-pensionsstiftelses B-avdelning bara när pensionsansvaret beräknas.

2 §

I denna lag avses med:

12) *koncern* en koncern enligt lagen om aktiebolag (734/1978), samt

13) *borgen* proprieborgen som borgensmannen ställt för en skuldförbindelse.

7 §

En pensionsstiftelse kan grundas av en arbetsgivare. Arbetsgivaren kan vara en fysisk eller juridisk person.

8 §

Över grundandet skall upprättas en stiftelseurkund som skall dateras och undertecknas av arbetsgivaren.

Stiftelseurkunden skall innehålla en plan för den tilltänkta verksamheten (*verksamhetsplan*) och ett förslag till stadgar för stiftelsen och i den skall även anges

1) stiftarens namn, medborgarskap, bostadsort och postadress, samt

2) det grundkapital som tillfaller stiftelsen vid dess grundande.

Föreslagen lydelse

rande sätt på en EES-tilläggs-pensionsstiftelse, om inte något annat föreskrivs i 13 a kap.

Bestämmelserna i 46 § 2 och 4—10 mom. samt 46 a och 47 b—47 j § tillämpas inte på en B-pensionsstiftelse och inte heller på en AB-pensionsstiftelses B-avdelning. Lagens 46 § 3 mom. tillämpas på en B-pensionsstiftelse och på en AB-pensionsstiftelses B-avdelning bara när pensionsansvaret beräknas.

2 §

I denna lag avses med:

12) *koncern* en koncern enligt aktiebolagslagen (624/2004)

13) *borgen* proprieborgen som borgensmannen ställt för en skuldförbindelse.

14) *biometrisk risk* en risk som hör samman med dödsfall, arbetsoförmåga och förväntad livslängd.

7 §

En pensionsstiftelse kan grundas av en arbetsgivare. Arbetsgivaren kan vara en fysisk eller juridisk person. *En pensionsstiftelse för ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang kan även grundas av de försäkrade och arbetsgivaren gemensamt.*

8 §

En stiftelseurkund skall upprättas över grundandet. Stiftelseurkunden skall dateras och undertecknas av stiftarna.

Stiftelseurkunden skall innehålla en plan för den tilltänkta verksamheten (*verksamhetsplan*) och ett förslag till stadgar för stiftelsen och i den skall även anges

1) *stiftarnas namn*, medborgarskap, bostadsort och postadress, samt

2) det grundkapital som tillfaller stiftelsen vid dess grundande.

6 kap.

**Pensionsansvaret och täckandet av det
samt verksamhetskapalet**

48 e §

Om den pensionsstiftelse som bedriver frivillig tilläggs pensionsverksamhet står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning på placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna, ska pensionsstiftelsen utöver pensionsansvaret ständigt ha en tillräcklig kapitalbas som säkerhetskaptal.

Kapitalbasen ska återspegla typen av risk och tillgångarnas sammansättning i samtliga tilläggs pensionsarrangemang. De tillgångar som hör till kapitalbasen får inte vara bundna vid förutsebara ansvarsförbindelser.

Vid beräkning av en minimibeloppet av kapitalbasen enligt denna paragraf iaktas det som i 11 kap. 1 §, 2 § 3—6 punkten, 5 § 1, 2, 5 och 7—9 punkten, 6 §, 12 § 1 mom., 13 §, 14 § och 16 § i försäkringsbolagslagen (521/2008) bestäms om beräkning av livförsäkringsbolagets verksamhetskaptal och om verksamhetskaptalets minimibelopp.

Vid beräkning av en pensionsstiftelses kapitabas enligt denna paragraf beaktas pensionsstiftelsens avgivna återförsäkring till fullt belopp som en post som sänker kravet på kapitalbasen.

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om

1) vilka poster som ska hänföras till eller dras av från kapitalbasen,

2) hur de beräkningar som gäller uppfyllandet av kraven på kapitalbasen ska göras och när beräkningarna ska översändas.

48 f §

Om pensionsstiftelsen som avses i 48 e § står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning för placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna, tillämpas inte 45 § 2 eller 5 mom. i denna lag på tilläggs pensionsarrangemanget.

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

78 §

En pensionsstiftelse skall träda i likvidation och upplösas, om

2) det blir uppenbart att pensionsstiftelsen inte längre uppfyller kraven i 6 kap. eller om

78 §

En pensionsstiftelse skall träda i likvidation och upplösas, om

2) det blir uppenbart att pensionsstiftelsen inte längre uppfyller kraven i 6 kap. *eller, när det gäller ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang, kraven i 3 kap. i lagen om premiebaserade tilläggs-pensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor eller om*

102 §

Bestämmelserna i 2 mom. Tillämpas inte när överlåtelsen av en del av försäkringsverksamheten gäller endast en enskild person som hör till pensionsstiftelsens verksamhetskrets, under förutsättning att Försäkringsinspektionen har gett sitt samtycke till detta.

102 §

Bestämmelserna i 3 mom. tillämpas inte när överlåtelsen av en del av försäkringsverksamheten gäller endast en enskild person som hör till pensionsstiftelsens verksamhetskrets, under förutsättning att Finansinspektionen har gett sitt samtycke till detta.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

3.

Lag**om ändring av lagen om försäkringskassor**

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen av den 27 november 1992 om försäkringskassor (1164/1992) 1 § 1 mom., 3 § 12 och 13 punkten. Samt 111 § 1 mom. 2 punkten, av dem 3 § 12 och 13 punkten sådana de lyder i lag 392/2006 och 111 § 1 mom. 2 punkten sådan den lyder i lag 84/1999, samt *fogas* till 3 §, sådana den lyder i lag 287/2000 och i nämnda lag 392/2006, en ny 14 punkt och till lagen nya 83 s och 83 t §, som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

1 §

En försäkringskassa är en försäkringsanstalt som, utan att bedriva affärsmässig försäkringsverksamhet, inom sin verksamhetssektor beviljar

1 §

En försäkringskassa är en försäkringsanstalt som, utan att bedriva affärsmässig försäkringsverksamhet, inom sin verksamhetssektor beviljar

Gällande lydelse

- 1) ålders-, invalid-, arbetslöshets-, familje- och deltidspensioner,
- 2) ersättning till följd av sjukdom, lyte eller skada,
- 3) ersättning i syfte att förebygga sjukdom eller arbetsoförmåga eller för kostnaderna för rehabilitering som avser att förbättra arbets- och förvärvsförmågan,
- 4) begravningshjälp, eller

5) andra förmåner som kan anses falla inom social personförsäkring.

3 §

I denna lag avses med:

- 12) *koncern* en koncern enligt lagen om aktiebolag (734/1978), samt
- 13) *borgen* proprieborgen som borgensmannen ställt för en skuldförbindelse.

Föreslagen lydelse

- 1) ålders-, invalid-, arbetslöshets-, familje- och deltidspensioner,
- 2) ersättning till följd av *dödsfall*, sjukdom, lyte eller skada,
- 3) ersättning i syfte att förebygga sjukdom eller arbetsoförmåga eller för kostnaderna för rehabilitering som avser att förbättra arbets- och förvärvsförmågan,
- 4) begravningshjälp,
- 5) *frivilliga tilläggsförmåner som avses i lagen om premiebaserade tilläggs pensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor (/), eller*
- 6) andra förmåner som kan anses falla inom social personförsäkring.

3 §

I denna lag avses med:

- 12) *koncern* en koncern enligt lagen om aktiebolag (624/2006), samt
- 13) *borgen* proprieborgen som borgensmannen ställt för en skuldförbindelse.
- 14) *biometrisk risk* en risk som hör samman med dödsfall, arbetsoförmåga och förväntad livslängd.

7 kap.

Försäkringspremier ansvarskuld och verksamhetskaptal

83 s §

Om den pensionskassa som bedriver frivillig tilläggs pensionsverksamhet står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning för placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna, ska pensionskassan utöver den försäkringstekniska ansvarsskulden ständigt ha en tillräcklig kapitalbas som säkerhetskaptal.

Kapitalbasen ska återspegla typen av risk och tillgångarnas sammansättning i samtliga tilläggs pensionsarrangemang. De tillgångar som hör till kapitalbasen får inte vara bundna vid förutsebara ansvarsförbindelser.

Vid beräkningen av minimibeloppet för den kapitalbas som avses i denna paragraf

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

iakttas det som i 11 kap. 1 §, 2 § 3-6 punkten, 5 § 1, 2, 5 och 7—9 punkten, 6 §, 12 § 1 mom., 13 §, 14 § och 16 § i försäkringsbolagslagen (521/2008) bestäms om beräkning av livförsäkringsbolagets verksamhetskapital och om verksamhetskapitalets minimibelopp. Grundfonden och garantibeloppet hänförs också till pensionskassans kapitalbas.

Vid beräkning av en pensionskassas kapitalbas enligt denna paragraf beaktas pensionskassans avgivna återförsäkring till fullt belopp som en post som sänker kravet på kapitalbasen.

Finansinspektionen kan meddela närmare föreskrifter om

1) vilka poster som ska hänföras till eller dras av från kapitalbasen och

2) hur de beräkningar som gäller uppfyllandet av kraven på kapitalbasen ska göras och när beräkningarna ska översändas.

83 t §

Om pensionskassan som avses i 83 e § står för åtagandet att täcka en biometrisk risk eller garanterar en viss avkastning på placeringsverksamheten eller en viss nivå på förmånerna, tillämpas inte 83 c § 1 mom. eller 76 § i denna lag på tilläggs-pensionsarrangemanget.

111 §

En försäkringskassa skall träda i likvidation och upplösas,

2) om bokslutet utvisar underskott eller om ett eventuellt garantikapital eller en eventuell grundfond underskrider det i kassans stadgar fastställda beloppet och om underskottet inte har täckts eller garantikapitalet eller grundfonden uppbringats till fullt belopp under de två följande räkenskapsperioderna;

111 §

En försäkringskassa skall träda i likvidation och upplösas

2) om bokslutet utvisar underskott eller om ett eventuellt garantikapital eller en eventuell grundfond underskrider det i kassans stadgar fastställda beloppet och om underskottet inte har täckts eller garantikapitalet eller grundfonden inte har höjts till fullt belopp under de två följande räkenskapsperioderna, eller om det blir uppenbart att pensionskassan inte i fråga om ett premiebaserat tilläggs-pensionsarrangemang uppfyller kraven i 3 kap. i lagen om premiebaserade tilläggs-pensionsarrangemang vid pensionsstiftelser och pensionskassor.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2009.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
